

Ewaluacja bieżąca

Rządowego Programu Wspierania Rozwoju Międzynarodowych Domów Spotkań

Raport końcowy

Zamawiający:

Narodowy Instytut Wolności

ul. Jana Pawła II 12

00-124 Warszawa

www.niw.gov.pl

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Wykonawca (konsorcjum firm):

EU-Consult Sp. z o.o. (lider konsorcjum)

ul. Toruńska 18C, lokal D

80-747 Gdańsk

www.eu-consult.pl

Ogólnopolski Panel Badawczy Sp. z o.o. (partner konsorcjum)

ul. Podbięty 57

02-732 Warszawa

www.panelariadna.pl

Grupa BST Sp. z o.o. (partner konsorcjum)

ul. Mieczków 12

40-748 Katowice,

www.grupabst.pl

Gdańsk 2026

Spis treści

1.	Wykaz skrótów wykorzystanych w raporcie	4
2.	Syntetyczny opis koncepcji badania oraz metodyki badania	5
2.1.	Cele i zakres badania	5
2.2.	Opis zastosowanych metod badawczych	6
2.2.1.	Analiza dokumentów źródłowych (desk research).....	6
2.2.2.	Indywidualne wywiady pogłębione (IDI) / telefoniczne wywiady pogłębione (TDI)	7
2.2.3.	Wywiady ustrukturyzowane (CAWI/CATI)	7
2.2.4.	Zogniskowane Wywiady Grupowe (FGI).....	8
2.2.5.	Panel ekspercki	8
2.2.6.	Studium przypadku (case study)	9
3.	Opis wyników przeprowadzonych badań	10
3.1.	Ocena postępu rzeczowego MDS wraz z czynnikami wpływającymi na osiągnięcie wskaźników.....	10
3.2.	Efekty wdrażania Programu	21
3.3.	Analiza systemu instytucjonalnego w realizacji projektów	36
3.4.	Analiza odbioru działań MDS przez ich uczestników	41
4.	Wnioski i rekomendacje	50
5.	Spis tabel i wykresów	55

1. Wykaz skrótów wykorzystanych w raporcie

Tabela 1. Wykaz skrótów

Skrót	Wyjaśnienie
CATI	Computer Assisted Telephone Interview
CAWI	Computer Assisted Web Interview
IDI	Indywidualny wywiad pogłębiony
MDS	Międzynarodowe Domy Spotkań
NIW-CRSO	Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
TDI	Telefoniczny wywiad pogłębiony

Źródło: opracowanie własne.

2. Syntetyczny opis koncepcji badania oraz metodyki badania

2.1. Cele i zakres badania

Głównym celem badania było ustalenie, czy i w jakim stopniu w ramach MDS nastąpił rozwój instytucjonalny międzynarodowych domów spotkań, podniesienie ich jakości oferty edukacyjnej i skuteczności kształcenia oraz wychowania w międzynarodowych domach spotkań, jak również wzmocnienie oddziaływania społecznego międzynarodowych domów spotkań.

Cele szczegółowe badania:

- ocena poziomu osiągnięcia rezultatów społecznych i edukacyjnych Programu;
- diagnoza problemów w realizacji priorytetów i celów szczegółowych;
- wskazanie możliwości poprawy efektywności wydatkowania środków publicznych;
- wyznaczenie kierunków dalszego rozwoju Programu oraz rekomendacji zmian strategicznych i operacyjnych.

Badanie swoim zakresem objęło okres realizacji programu od 9 lipca 2021 r. do zakończenia trwania umowy z Wykonawcą. Badanie objęło swym zakresem obszar całej Polski, obejmując następujące grupy podmiotów:

- NIW-CRSO – Instytucja Zarządzająca;
- Komitet Sterująco-Monitorujący;
- Ekspertów zewnętrzni;
- Międzynarodowe Domy Spotkań oraz podmioty je organizujące oraz partnerzy społeczni;
- odbiorcy działań Międzynarodowych Domów Spotkań (uczestnicy kursów, adresaci oferty edukacyjnej).

Przy realizacji celów badania oraz jego zakresu tematycznego Wykonawca posłużył się następującymi kryteriami ewaluacyjnymi:

- Skuteczność – kryterium to pozwoliło ocenić dotychczasowe efekty w kontekście realizacji zakładanych celów oraz wpływ czynników zewnętrznych na uzyskane efekty.
- Efektywność – kryterium to pozwoliło ocenić relację między alokowanymi na Program zasobami, nakładami, kosztami a osiągniętymi efektami.
- Użyteczność – kryterium to pozwoliło ocenić w jakim stopniu zidentyfikowane na etapie projektowania priorytety oraz uzyskane dotychczas efekty są trafne w kontekście obecnych wyzwań społecznych i ekonomicznych.

- Trafność – kryterium to pozwoliło ocenić czy cele realizowanych w ramach Programu projektów/ofert rozwiązują zidentyfikowane w diagnozie problemy oraz czy przyjęte na etapie programowania wartości docelowe wskaźników zostały celnie i rzetelnie dobrane.
- Trwałość – kryterium to pozwoliło ocenić czy pozytywne rezultaty wsparcia udzielonego organizacjom w programie utrzymują się w długiej perspektywie czasu.

2.2. Opis zastosowanych metod badawczych

2.2.1. Analiza dokumentów źródłowych (desk research)

Opis techniki: Desk research to metoda badań społecznych, która zakładała szczegółową analizę istniejących już i dostępnych danych. W jej wyniku nastąpiło: scalanie, przetworzenie i analiza danych rozproszonych dotychczas wśród rozmaitych źródeł.

Analiza podstawowych dokumentów źródłowych była punktem wyjścia do dalszych badań i polegała na zebraniu i wstępnej analizie dostępnych danych wtórnych oraz następujących dokumentów:

- Ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie;
- Ustawa o NIW-CRSO;
- Uchwały Rady Ministrów nr 138/2018;
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju;
- Program Wspierania Rozwoju Międzynarodowych Domów Spotkań na lata 2021-2030;
- Regulaminy konkursów;
- Wybrane wnioski o dotacje;
- Wybrane sprawozdania częściowe i końcowe z realizowanych projektów MDS;
- Raporty ewaluacyjne MDS;
- Sprawozdania zbiorcze z realizacji MDS;
- Ogólnodostępne statuty oraz oferty edukacyjne i szkoleniowe międzynarodowych domów spotkań;
- Ogólnodostępne programy oraz relacje z wizyt/wycieczek i spotkań realizowanych w związku z działalnością MDS.

2.2.2. Indywidualne wywiady pogłębione (IDI) / telefoniczne wywiady pogłębione (TDI)

Opis techniki: IDI polegało na przeprowadzeniu z daną osobą ustrukturyzowanej rozmowy podczas spotkania twarzą w twarz bądź on-line przy wykorzystaniu kamery, natomiast TDI to ustrukturyzowana rozmowa telefoniczna. Rozmowa ta prowadzona była w sposób planowy i metodyczny według określonego schematu, zwanego scenariuszem wywiadu, a jej celem jest uzyskanie konkretnych informacji.

W ramach badania wywiady zostały przeprowadzone z:

- 1) Dyrektorem/ Zastępcą Dyrektora NIW-CRSO;
- 2) Kierownikiem /Zastępcą Kierownika Biura Programów Tematycznych;
- 3) Przedstawicielami Biura Programów Tematycznych odpowiedzialnymi za nadzór i opiekę nad Beneficjentami Programu;
- 4) Ekspertami oceniającymi wnioski złożone w MDS;
- 5) Przedstawicielami Międzynarodowych Domów Spotkań lub organizacji je prowadzących – beneficjentów MDS.
- 6) Członkiem Komitetu Sterująco-Monitorującego.

2.2.3. Wywiady ustrukturyzowane (CAWI/CATI)

Opis techniki: W przypadku techniki CAWI/CATI (Mixed Mode Survey Design) do potencjalnych respondentów wysyłane zostały e-maile, zawierające: informację o badaniu, list polecający oraz link do ankiety. Osoby, które nie zareagowały na e-maila, otrzymali e-maile przypominające o badaniu, następnie zaś miejsce miał kontakt telefoniczny, służący realizacji badania CATI.

Badanie objęło ostatecznych beneficjentów działań międzynarodowych domów spotkań dzięki MDS – grupy respondentów:

- Osoby objęte stacjonarnymi programami kształcenia/kursami;
- Uczestników kursów zrealizowanych przez uruchomione domy spotkań.

Zaproszenie do udziału w badaniu CAWI zostało skierowane do wszystkich potencjalnych respondentów, których dane kontaktowe udało się pozyskać Wykonawcy. Wykonawca zaprosił do badania CATI losowo wybranych potencjalnych respondentów, którzy nie wzięli udziału w badaniu CAWI.

Wykonawca przyjął jako minimum zrealizowanie 400 wywiadów, w tym:

- 200 wywiadów z osobami objętymi stacjonarnymi programami kształcenia/kursami;

- 200 wywiadów z uczestnikami kursów zrealizowanych przez uruchomione domy spotkań.

2.2.4. Zogniskowane Wywiady Grupowe (FGI)

Opis techniki: FGI to ustrukturalizowana i moderowana dyskusja kilku/kilkunastu osób, zogniskowana na wybranym zagadnieniu. Prowadzona była według scenariusza, który określa konkretny cel rozmowy i wytyczne dla moderatora o tym jak prowadzić dyskusję.

Badanie FGI odbyło się w grupach (złożonych z przedstawicieli beneficjenta, jego personelu, partnerów społecznych itp.) pełniących możliwie różne funkcje, które będą omawiały ściśle określone problemy pod kierunkiem moderatora, według wcześniej przygotowanego scenariusza.

Uczestnikami FGI były osoby inne niż dobrane do wywiadów indywidualnych. Fokusy były realizowane z zespołem każdego wspartego w roku 2024 MDS. Wykonawca przeprowadził 8 FGI.

2.2.5. Panel ekspercki

Opis techniki: W ramach panelu eksperckiego eksperci z danej dziedziny spotykają się w celu dyskusji nad określoną problematyką. Przed realizacją panelu eksperckiego Wykonawca przekazał respondentom rezultaty pozostałych badań i analiz, aby mogli oni odnieść się do nich w trakcie badania.

W celu realizacji panelu eksperckiego wykorzystany został scenariusz badania, zawierający pytania otwarte – w pierwszej kolejności respondentom zadane zostały pytania odnoszące się do poszczególnych pytań badawczych, a następnie pytania odnoszące się do roboczych wniosków i rekomendacji.

Populacja badana: Eksperci w zakresie międzynarodowej wymiany młodzieży / edukacji międzykulturowej (eksperti zewnętrzni – spoza Zespołu Badawczego).

Liczba paneli eksperckich: 1.

Liczba uczestników panelu eksperckiego: W panelu eksperckim wzięło udział 5 respondentów.

Dobór próby: Celowy – do badania zostały zaproszone osoby, które posiadają bogatą wiedzę w zakresie współpracy i wymiany międzynarodowej/edukacji międzykulturowej. Do badania zaproszeni byli eksperci posiadający minimum pięcioletnie doświadczenie w zakresie międzynarodowej wymiany młodzieży / edukacji międzykulturowej.

Struktura próby: Każda osoba biorąca udział panelu eksperckim reprezentowała inną instytucję/inny podmiot.

2.2.6. Studium przypadku (case study)

Opis techniki: Studium przypadku to wszechstronny opis badanego zjawiska. Metoda ta miała charakter empiryczny, ponieważ analizowała i oceniała zjawiska zachodzące w rzeczywistości. Studium przypadku jest stosowane zwłaszcza dla tematów badawczych o charakterystyce opisowej – daje wówczas odpowiedzi na pytania *co, kiedy, gdzie i w jaki sposób się wydarzyło*. Metoda studium przypadku umożliwiła dokonanie pogłębionej analizy badanego zagadnienia i zaprezentowanie jego specyfiki na podstawie zgromadzonych informacji.

Studia przypadku opracowane zostały w oparciu o:

- Wyniki analizy desk research;
- Wyniki badania IDI/TDI z Beneficjentami (na potrzeby każdego case study dotyczącego projektu Wykonawca przeprowadził 1 IDI/TDI z Beneficjentem).

Populacja badana: Studia przypadku opracowane zostały dla projektów realizowanych w ramach Programu MDS.

Liczba studiów przypadku: 4.

Dobór próby: Celowy – studium przypadku zostało przeprowadzone dla projektów wyróżniających się pozytywnie na tle pozostałych projektów (np. ze względu na skuteczność bądź innowacyjność).

3. Opis wyników przeprowadzonych badań

3.1. Ocena postępu rzeczowego MDS wraz z czynnikami wpływającymi na osiągnięcie wskaźników¹

Analiza desk research w obszarze sprawozdań sporządzanych przez beneficjentów pozwala pozytywnie ocenić tempo realizacji zakładanych wartości docelowych wskaźników określonych w dokumentacji programowej. Niektóre ze wskaźników już w momencie opracowywania niniejszego dokumentu przekroczyły zakładaną wartość docelową (liczba osób objętych stacjonarnymi programami kształcenia/kursami oraz liczba projektów realizowanych wspólnie). Pozostałe ze wskaźników również prezentują zadowalający poziom realizacji, a biorąc pod uwagę pozostały czas interwencji zakładać należy, że uda się zrealizować zaplanowane efekty Programu.

Tabela 2. Wartości wskaźników osiągniętych na podstawie sprawozdań beneficjentów w zestawieniu z wartościami docelowymi Programu

Priorytet	Wskaźnik	Wartość osiągnięta	Wartość docelowa Programu	% realizacji wartości docelowej
Priorytet 1	liczba opracowanych koncepcji programów kształcenia	19	20	95%

¹ W ramach rozdziału udzielono odpowiedzi na następujące pytania badawcze:

- Jakie wartości wskaźników określone w Programie zostały dotychczas osiągnięte w projektach dofinansowanych z MDS?
- Czy aktualny stan wdrażania zapewnia realizację wartości docelowych wskaźników określonych na rok 2030?
- Jeśli aktualny stan wdrażania nie zapewnia realizacji wartości docelowych, to jaka jest tego przyczyna oraz co należy zmienić, aby wartości docelowe wskaźników zostały osiągnięte? Jak można zniwelować przyczyny nieosiągnięcia zakładanych wartości docelowych wskaźników?
- Czy występują różnice pomiędzy projektami wdrażanymi w ramach różnych priorytetów i ścieżek pod względem siły tego na ile przyczyniają się do osiągnięcia celów MDS? Który priorytet jest najbardziej skuteczny pod tym względem, a który jest najmniej skuteczny? Z czego wynikają różnice?
- Jakie czynniki wewnętrzne (związane z organizacjami, które otrzymały dofinansowanie) miały wpływ na poziom osiągnięcia wskaźników? W jaki sposób te czynniki wpływają na możliwość osiągnięcia wskaźników? Jaka jest siła wpływu?
- Jakie czynniki zewnętrzne (związane z warunkami, w których realizowane były zadania) miały wpływ na poziom osiągnięcia wskaźników? W jaki sposób te czynniki wpływają na możliwość osiągnięcia wskaźników? Jaka jest siła wpływu?
- Jakie rozwiązania należałoby zastosować, aby wzmocnić oddziaływanie czynników pozytywnych i zmitigować oddziaływanie czynników negatywnych?
- Jak można wskazać dobre praktyki dotyczące realizacji projektów w ramach Programu MDS?
- W jakim stopniu zidentyfikowane na etapie projektowania priorytety oraz uzyskane dotychczas efekty są trafne w kontekście obecnych wyzwań społecznych i ekonomicznych?

Priorytet	Wskaźnik	Wartość osiągnięta	Wartość docelowa Programu	% realizacji wartości docelowej
	liczba osób objętych stacjonarnymi programami kształcenia/kursami	9485	7000	136%
	liczba MDS, które uzyskały wsparcie	9	15	60%
	liczba projektów realizowanych wspólnie	8	5	160%
Priorytet 2	liczba opracowanych koncepcji programów kształcenia	2	10	20%
	liczba uczestników kursów zrealizowanych przez uruchomione domy spotkań	741	3 000	25%
	liczba uruchomionych domów spotkań, które uzyskały wsparcie	7	10	70%
	liczba projektów realizowanych wspólnie	1	5	20%

Źródło: opracowanie własne na podstawie dokumentacji programowej oraz sprawozdań beneficjentów.

Biorąc pod uwagę postęp rzeczowy, warto również przedstawić wnioski z wywiadów pogłębionych przeprowadzonych wśród przedstawicieli instytucji zaangażowanej we wdrażanie interwencji. Jak potwierdziła ta grupa badanych, działania realizowane w ramach Programu MDS pomyślnie zmierzają w kierunku osiągnięcia zakładanych celów strategicznych (co potwierdza wnioski z analizy desk research). Część osób podkreślała, że kluczowe wskaźniki programu zostały już praktycznie wypełnione (co potwierdzają dotychczasowe sprawozdania). W opinii części rozmówców wyższe efekty przynoszą jednak projekty w ramach starszych ścieżek programowych (np. ścieżka 2A), gdzie instytucje mają ustabilizowaną infrastrukturę i doświadczenie – tego rodzaju projekty realizowane są w sprawny sposób i dają wymierne rezultaty. Młodsze lub startujące MDS często wymagają silnego wsparcia finansowego na podstawowe koszty (np. utrzymanie biura, remonty), co

wpływa na skalę efektów realizowanych w krótszym terminie. Respondenci zwracali uwagę na różnice w efektach pomiędzy priorytetami - zintegrowane przedsięwzięcia kulturowe oceniają jako bardziej wyraźne w odnotowanych skutkach, podczas gdy działania administracyjne czy infrastrukturalne dają rezultaty bardziej długofalowe i w mniejszym stopniu bezpośrednio mierzalne. Wskazywano również na rolę czynników takich jak doświadczenie zespołu realizującego projekt, wsparcie instytucjonalne i lokalne uwarunkowania (np. zaangażowanie władz samorządowych) – lepiej przygotowane i dobrze skoordynowane zespoły w ich opinii istotnie szybciej osiągną cele programu.

W ocenie realizacji założeń programu w trakcie wywiadów grupowych z beneficjentami wsparcia dominował przekaz, że zakładane rezultaty zostały osiągnięte, a w części przypadków nawet przekroczone. Opóźnienia, jeśli się pojawiały, opisywano jako nie wpływające na całość projektu – dotyczyły bowiem przesunięć w czasie (np. z wiosny na lato), kumulacji zadań wynikającej z równoległej realizacji wielu projektów lub zdarzeń losowych. Jednym z wyraźniejszych przykładów wpływu czynnika zewnętrznego była sytuacja pogodowa (powódź), która wymusiła przesunięcia i ograniczyła możliwość przeprowadzenia części działań w przestrzeni plenerowej. W innym wątku jako źródło trudności wskazywano opóźnienia w otrzymaniu transz finansowania. Organizacje podejmowały działania zgodnie z planem, ale musiały w takiej sytuacji zabezpieczać płynność finansową i niekiedy prefinansować aktywności ze środków własnych.

Warto zauważyć, że również w przypadku wszystkich wybranych do studium przypadku projektów osiągnięto zamierzone rezultaty. Respondenci (beneficjenci) jednogłośnie stwierdzili, że osiągnięto zakładane cele i wypełniono wskaźniki projektowe. W każdym z tych przypadków sprawozdania końcowe zostały zaakceptowane, a wykonawcy nie zgłaszali żadnych braków w realizacji.

W ramach wywiadów grupowych beneficjenci wskazali również na czynniki, które w ich opinii sprzyjały realizacji celów. Najczęściej wskazywano na doświadczenie zespołu (know-how, przygotowanie merytoryczne, umiejętność dostosowania programów do potrzeb uczestników) oraz warunki lokalowe. W zależności od sytuacji ośrodka, infrastruktura była opisywana albo jako przewaga (dobre zaplecze, możliwość prowadzenia równoległych działań, przestrzeń plenerowa), albo jako obszar wymagający stałego nadzoru, odciągającego energię od pracy stricte programowej. Czynniki o charakterze zewnętrznym to z kolei przede wszystkim sieci partnerstw - współpraca ze szkołami, instytucjami i szerzej rozumianymi partnerami krajowymi i międzynarodowymi, a także otwartość lokalnych instytucji na promowanie działań. Czynniki zewnętrzne negatywne obejmowały z kolei kontekst geopolityczny, koszty gospodarcze (wzrost kosztów pracy i funkcjonowania),

zdarzenia losowe oraz bariery dostępności czasu (np. po stronie nauczycieli/opiekunów). W jednym z wywiadów pojawił się też wątek trudności w dotarciu do starszej młodzieży/studentów (którzy to zwykle pracują bądź uczą się, mając ograniczoną przestrzeń czasową), co rozmówcy traktowali jako czynnik utrudniający pełne osiągnięcie zakładanych ambitniejszych celów rekrutacyjnych w tej grupie.

Temat ten został podjęty również w wywiadach pogłębionych z beneficjentami, jednak wnioski z nich płynące w dużej mierze pozostają zbieżne z wymienionymi powyżej. Zdaniem badanych kluczowe dla sprawnej realizacji projektów MDS są mocne wewnętrzne zasoby organizacji – zarówno infrastruktura, jak i kompetentna kadra oraz trafna identyfikacja potrzeb uczestników. Rozmówcy podkreślali, że wszystkie te elementy muszą iść w parze. Jak ujął to jeden z nich, nie sposób wskazać jednego najważniejszego aspektu, ponieważ brak któregośkolwiek (czy to odpowiednich warunków lokalowych, wykwalifikowanego personelu, czy właściwego rozpoznania potrzeb) uniemożliwi osiągnięcie założeń. Z kolei inny beneficjent zaznaczył, że niezwykle istotne jest bieżące podnoszenie kwalifikacji zespołu, tak aby był on przygotowany na dynamicznie zmieniające się uwarunkowania zewnętrzne (wspomniał tu m.in. o reagowaniu na skutki wojny na Ukrainie czy pojawieniu się nowych grup młodzieży z innych kontynentów). Równie ważne są – jego zdaniem – odpowiednie warunki infrastrukturalne, tj. zapewnienie wysokiego standardu bazy lokalowej (np. pokoje i sal spotkań) stanowi istotny czynnik sukcesu działań MDS. Przedstawiciel nowo utworzonego MDS zwrócił zaś uwagę, że stałe doskonalenie kompetencji kadry na każdym szczeblu przekłada się na jakość pracy z młodzieżą, dlatego warto w nie inwestować i rozwijać w organizacji.

Czynniki zewnętrzne również zdaniem badanych beneficjentów w istotny sposób wpływają na realizację przedsięwzięć MDS. Respondenci wspominali, że uwarunkowania polityczne i społeczne mogą zarówno stwarzać nowe możliwości, jak i generować trudności. Na przykład zamknięcie granicy z którymś z państw sąsiednich (wskazano tu chociażby Białoruś) potrafi nagle uniemożliwić udział zaplanowanych gości, co stawia organizatorów przed dodatkowymi wyzwaniem. Z kolei wybuch wojny czy inne kryzysy powodują konieczność zmiany priorytetów – jeden z beneficjentów opisał bowiem, jak konflikt na Ukrainie skłonił jego ośrodek do skierowania większej uwagi na młodzież ukraińską. Innym istotnym czynnikiem zewnętrznym są zmiany demograficzne - pojawienie się w społeczności lokalnej licznej grupy młodych osób z odległych krajów (np. studentów z Afryki i Azji) wymusiło poszerzenie oferty edukacyjnej i dodatkowe przeszkolenie kadry pod kątem międzykulturowym. Z drugiej strony beneficjenci wskazywali, że rosnące zainteresowanie samych odbiorców (młodzieży) programem działa mobilizująco i utwierdza ich w przekonaniu o sensie rozwijania MDS. Jeden

z rozmówców przyznał, że nie musi zabiegać o chętnych, wystarczy dobra promocja, co pozwala spokojnie planować kolejne edycje projektów. Wszystkie te przykłady pokazują, że organizacje prowadzące MDS są świadome wpływu otoczenia – zmian sytuacji politycznej, trendów społecznych czy dostępności partnerów międzynarodowych – i starają się elastycznie na nie reagować (poprzez modyfikację tematyki, nawiązywanie nowych współprac itp.).

Kwestia czynników wewnętrznych i zewnętrznych podjęta została również w trakcie wywiadów pogłębionych prowadzonych na potrzeby case study. Również i w tym przypadku beneficjenci zwrócili uwagę na kluczową rolę doświadczenia i kompetencji zespołu – znajomość prowadzenia projektów edukacyjnych, zaangażowanie personelu i wolontariuszy oraz sprawne procedury organizacyjne. Wymieniano też posiadanie infrastruktury i zasobów (sale, sprzęt) oraz wsparcie ze strony kadry merytorycznej – np. historyków lub pedagogów z fundacji. Równocześnie wskazywano na ograniczenia personalne i finansowe – np. zbyt małą liczbę pracowników, brak środków na dodatkowe zatrudnienie czy rozwinięcie wszystkich planów. Ograniczenia te wiązały się z wieloma potrzebami (wyzwaniem było pogodzenie różnych zadań przy niewystarczającej liczbie rąk do pracy).

Zewnętrzne czynniki wspierające obejmowały z kolei w tych przypadkach współpracę z partnerami (szkołami, samorządem, organizacjami pozarządowymi) oraz otwartość lokalnych społeczności. Z drugiej strony, jednym z niewielu sygnalizowanych czynników zewnętrznych utrudniających realizację była ograniczona dostępność funduszy grantowych (czyli brak możliwości pozyskania dodatkowego finansowania na wszystkie przedsięwzięcia).

Warto zaznaczyć, że do podobnych wniosków doszli również przedstawiciele instytucji zaangażowanej we wdrażanie interwencji. W odniesieniu do czynników wewnętrznych wskazywano bowiem przede wszystkim na zasoby ludzkie i organizacyjne. Najważniejsze znaczenie ma zdaniem tejże grupy doświadczona i stabilna kadra projektu - organizacje z większym zespołem o odpowiednich kompetencjach szybciej osiągają cele, ponieważ mają zasoby do bieżącego zarządzania i rozliczania projektów. Równie istotna jest infrastruktura MDS, gdyż lepiej przygotowane lokalowo czy odremontowane obiekty zwiększają efektywność działań, umożliwiając komfortowe realizowanie programów. Istotne jest też sprawne zarządzanie wewnętrzne, ponieważ trafna diagnoza potrzeb uczestników i jasna organizacja pracy przekładają się na sprawniejsze realizowanie kluczowych wskaźników.

Jeśli chodzi o czynniki zewnętrzne, najczęściej w ramach tej grupy badanych podkreślano współpracę z lokalnymi partnerami i instytucjami – dobra koordynacja z władzami samorządowymi, szkołami i organizacjami pozarządowymi zwiększa zasięg i trwałość efektów działań MDS. Z drugiej strony rozmówcy wskazywali na bariery w otoczeniu, takie jak

zmienne uwarunkowania polityczne czy finansowe, które czasem opóźniały procedury (np. rozliczanie projektów). Czynniki społeczne, takie jak niska aktywność lokalnych społeczności czy zmęczenie koncepcją wymian międzynarodowych w niektórych regionach, również spowalniały osiąganie wskaźników (np. w postaci zaangażowania młodzieży). Respondenci zauważali jednak, że te czynniki mogą być minimalizowane przez wzmocnienie komunikacji i wsparcia mentorów – sugerowano w tym obszarze lepsze przygotowanie szkoleniowe zespołów lokalnych oraz pogłębioną promocję programów, w celu zwiększenia zainteresowania społeczności.

Najczęściej wskazywaną przez badanych beneficjentów barierą w realizacji projektów okazały się ograniczenia finansowe. Wszyscy beneficjenci zgodnie podkreślali, że poziom dofinansowania jest niewspółmierny do rzeczywistych potrzeb i planów. Jeden z rozmówców stwierdził wprost, że obecna wysokość środków pozwala na zorganizowanie zaledwie 4–5 wymian międzynarodowych rocznie, co jest niewystarczające w stosunku do potrzeb. Inny badany opisywał, że kwestie finansowe stanowią wyzwanie również w innym aspekcie – organizacja musi realizować działania wyjątkowo oszczędnie, nie mając pewności, czy zmieści się w budżecie. W praktyce wymaga to od beneficjentów znacznej kreatywności w gospodarowaniu funduszami - na przykład jeśli zaproszenie partnerów z odległego kraju wiąże się z wysokimi kosztami podróży, mogą sobie na to pozwolić tylko okazjonalnie, równoważąc wydatki zaproszeniem uczestników z bliższych państw o tańszych kosztach przelotu.

Kolejnym wskazywanym utrudnieniem były opóźnienia w przekazywaniu transz dotacji. Środki na dany rok budżetowy docierają często dopiero w marcu czy kwietniu, co zmusza organizacje do kredytowania działań z własnych zasobów lub odłożenia części aktywności w czasie. Jeden z beneficjentów wyjaśnił, że w wyniku otrzymania kolejnej transzy dopiero w marcu jego podmiot nie mógł zorganizować żadnego wydarzenia w pierwszym kwartale roku – dopiero późną wiosną i latem udało się nadrobić zaległości. W tym przypadku dodatkowym czynnikiem opóźniającym była długotrwała konsultacja zapisów umowy z opiekunem projektu, jednak zasadniczy problem ma charakter systemowy - konieczność zamknięcia budżetu z końcem roku i oczekiwania na akceptację sprawozdania przed uruchomieniem kolejnej puli środków. Beneficjenci określili to jako „wąskie gardło” programu i sugerowano wprowadzenie zmian, które usprawniłyby finansowanie – np. możliwość przekazywania zaliczek lub większej elastyczności w rozliczaniu środków pomiędzy latami, tak aby uniknąć przestojów na początku roku. Jeden z rozmówców zwrócił ponadto uwagę na pewną w jego opinii lukę w konstrukcji Programu, gdyż jak wskazywał obecnie przewidziano tylko dwie ścieżki dotacji (dla nowych oraz dla istniejących MDS), tymczasem MDS „dojrzewające” –

które zakończyły już etap debiutu, ale nie zdążyły jeszcze zbudować pełnej samodzielności – mogą mieć trudność z płynnym przejściem do kategorii podmiotów w pełni rozwiniętych. Zasugerował on więc rozważenie dodatkowej formy wsparcia pośredniego dla takich przejściowych przypadków, aby nie zaprzepaścić dotychczasowego rozwoju ośrodka.

Trudności w obszarze finansowania potwierdzone zostały przez przedstawicieli instytucji zaangażowanej we wdrażanie interwencji. Wiodącą barierą wskazywaną przez tę grupę rozmówców jest bowiem stosunkowo skomplikowana procedura finansowo-sprawozdawcza. Część beneficjentów MDS boryka się z problemem zabezpieczenia płynności finansowej projektu zanim otrzyma zwrot wydatków oraz z samą czasochłonnością raportowania. Inne wymieniane trudności to ograniczone zasoby kadrowe – małe organizacje często mają po jednego bądź dwóch pracowników zajmujących się wszystkimi aspektami projektu, co może prowadzić do przeciążenia i opóźnień. Zewnętrzne bariery wskazywane przez te grupy respondentów to z kolei np. nieprzewidywalność zmian prawnych czy regulacyjnych (np. kurs walut, koszty usług), które w trakcie trwania projektu zmieniają budżet.

Podobnie jak w przypadku beneficjentów, przedstawiciele instytucji zaangażowanej we wdrażanie interwencji za najistotniejsze wąskie gardło w procesach realizacji projektów MDS uznają etap rozliczeń (finalizacji finansów) oraz etap przygotowania wniosków. To one wymagają największego nakładu czasu i spotykają się z największymi trudnościami. Etap przygotowania bywa problematyczny dla beneficjentów z mniejszym doświadczeniem (wymaga dobrej znajomości procedur konkursowych), co może skutkować np. potrzebą wielu poprawek we wnioskach. Z kolei rozliczenia często przeciągają się z powodu stosunkowo skomplikowanej dokumentacji księgowej i konieczności uzyskania dodatkowych wyjaśnień. Z perspektywy pracowników NIW-CRSO największym wyzwaniem jest monitoring realizacji i dokładne sprawdzanie sprawozdań – jest to bowiem czasochłonne, zwłaszcza przy dużej liczbie równocześnie trwających projektów. Rozmówcy zgodzili się, że aby usunąć te wąskie gardła, potrzebne są działania usprawniające - z jednej strony uproszczenie procedur (np. możliwość szybszych korekt w budżecie w czasie trwania projektu), a z drugiej – dodatkowe wsparcie doradcze dla beneficjentów (np. szkolenia z rozliczeń). Wskazywano na konieczność szczególnie dużego wsparcia w fazie przygotowania i zamknięcia projektu, bo to właśnie w tych momentach występują największe trudności.

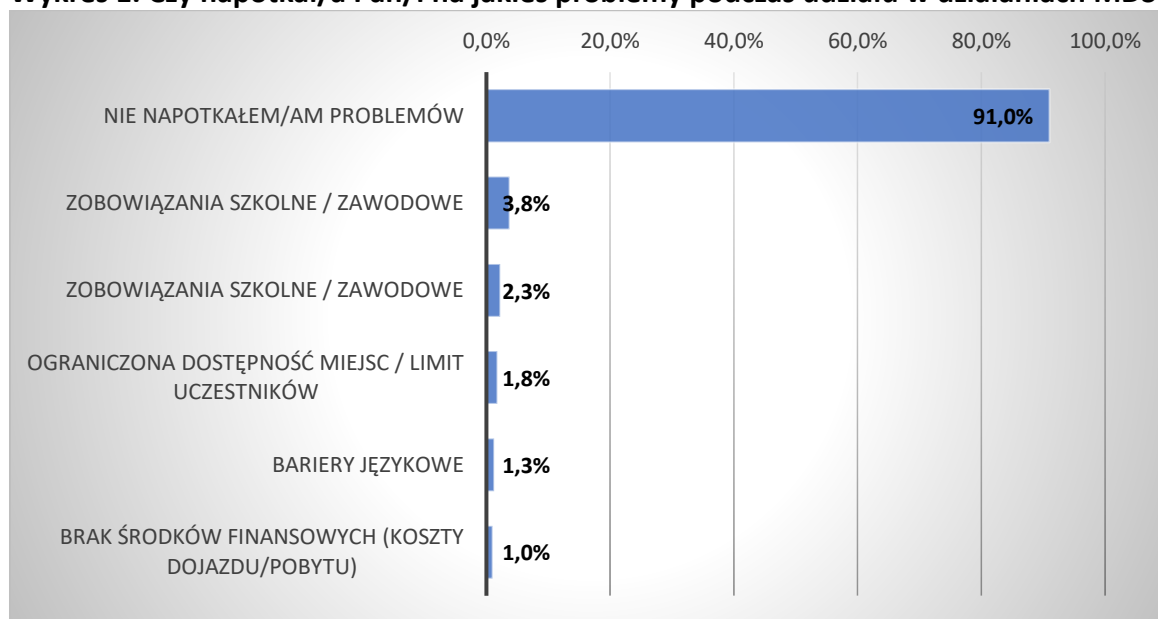
Wśród innych wyzwań wymieniano także czynniki losowe, na które organizacje nie mają wpływu – np. sytuacje epidemiologiczne uniemożliwiające bezpośrednie spotkania czy nagłe zmiany polityczne (zamknięcie granic, niepokoje społeczne) generujące nowe ograniczenia. Pojawiła się również uwaga, że potencjalnym problemem mogą być braki kadrowe czy

niedostatek specjalistów do prowadzenia działań, choć dotychczas problem ten nie był wyraźnie odczuwalny.

Analiza odpowiedzi ankietowanych dotyczących trudności napotykanych podczas udziału w działaniach międzynarodowych domów spotkań wskazuje na bardzo niski poziom barier po stronie beneficjentów. Zdecydowana większość respondentów, 91%, zadeklarowała, że nie napotkała żadnych problemów w trakcie uczestnictwa, co świadczy o sprawnej organizacji działań oraz odpowiednim przygotowaniu instytucji do obsługi uczestników.

Stosunkowo najczęściej identyfikowanym problemem były zobowiązania szkolne bądź zawodowe, lecz i w tym przypadku udział wskazań był nieznaczny (niecałe 4%). Pozostałe trudności wybierane były jeszcze rzadziej, wobec czego można stwierdzić, że nie występowały istotne trudności w ramach korzystania z działań MDS.

Wykres 1. Czy napotkał/a Pan/i na jakieś problemy podczas udziału w działaniach MDS?

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego CAWI/CATI z ostatecznymi beneficjentami działań międzynarodowych domów spotkań.

Powyższe wnioski potwierdzają wyniki case study, na potrzeby których to przeprowadzono wywiady pogłębione z beneficjentami. Z przebiegu realizacji wszystkich wybranych do studium przypadku projektów wynika, że zasadniczo realizacje przebiegały zgodnie z planem. Żaden z rozmówców nie zgłaszał poważnych komplikacji. Wspominano raczej niewielkie trudności, głównie logistyczne, kiedy to niekiedy harmonogram wymagał drobnych przesunięć (np. zgranie terminów prowadzących i sal czy pogodowe problemy przy zajęciach plenerowych), napotymano też incydentalne wyzwania (uszkodzenia infrastruktury). Na ogół

jednak reagowano elastycznie – w razie potrzeby zmieniano terminy spotkań lub aranżowano dodatkowe zajęcia, wobec czego problemy te nie były odczuwalne przez odbiorców działań.

Analiza case study pozwoliła również zidentyfikować pewne rozwiązania, które mogą być uznane za dobre praktyki. W trakcie prowadzonych wywiadów z beneficjentami wybranych projektów wskazywano w tym obszarze zaangażowanie uczestników już na etapie planowania – czyli konsultowanie programu z grupą docelową (ankiety przed warsztatami, rozmowy z opiekunami), aby projekt odpowiadał realnym potrzebom odbiorców. Zauważano również, że adaptacyjność oferty (dostosowanie treści do preferencji młodzieży lub specyfiki danego regionu) bardzo poprawia zaangażowanie uczestników. Inną docenioną praktyką to mobilne wykorzystanie zasobów lokalnych – na przykład ścisła współpraca z istniejącymi ośrodkami kulturalnymi. Wymieniano również przykłady nowatorskich rozwiązań merytorycznych – wprowadzenie elementów edukacji artystycznej i ekologicznej, czy treningów odporności psychicznej (rezyliencji) jako stałych punktów programu.

Podkreślano ponadto znaczenie elastyczności w realizacji - przydatne było szybkie reagowanie na pojawiające się trudności (np. organizowanie dodatkowych warsztatów terenowych na świeżym powietrzu, gdy tradycyjna sala była niedostępna) oraz umiejętność bieżącego wprowadzania zmian na podstawie obserwacji efektów i opinii uczestników. Co więcej, wskazywano na potrzebę ścisłej koordynacji zespołu i podziału zadań, gdyż nawet najlepsze metody nie zadziałają, jeśli personel będzie przeciążony. Wreszcie, wszyscy rozmówcy byli zgodni, że kontynuacja wsparcia (np. sieciowe spotkania z innymi domami spotkań, stałe kontakty z NIW) jest dobrym wzorem na ciągłe doskonalenie – dzięki temu organizacja nie działa w izolacji, lecz wymienia doświadczenia, co samo w sobie jest traktowane jako dobra praktyka.

W trakcie wywiadów grupowych z beneficjentami również podjęto temat zaobserwowanych dobrych praktyk, które to opisywano na kilku poziomach. Po pierwsze, w warstwie pracy z grupą akcentowano konieczność inwestowania w integrację na początku projektu, budowanie gotowości do współpracy. Po drugie, w warstwie zarządczej podkreślano znaczenie rzetelnego przygotowania, tzn. wytyczenia ścieżki współpracy z partnerami od celu po harmonogram, wcześniejszych kontaktów (w tym online) i uzgadniania potrzeb, a także spisywania zasad współpracy grupy (kontrakty) z uwzględnieniem różnic kulturowych i językowych. Po trzecie, pojawiał się model planowania z wyprzedzeniem, polegający na gromadzeniu pomysłów i potrzeb w wewnętrznych rejestrach, stała diagnoza potrzeb inwestycyjnych i unikanie działania wyłącznie reaktywnego na moment ogłoszenia naboru. Po czwarte, zwracano uwagę na współpracę międzydziałową i system monitorowania realizacji, a także na wzmacnianie jakości merytorycznej przez ewaluację i korzystanie z

recenzji/oceny zewnętrznych ekspertów. Po piąte, jako dobra praktyka pojawiało się współtworzenie programu przez młodzież już na etapie przygotowań, aby uczestnicy lepiej identyfikowali się z celem i przebiegiem wymiany. W części wypowiedzi jako szczególnie wartościowe wskazywano również praktyki i wizyty studyjne kadry w zagranicznych instytucjach oraz przekazywanie tych kontaktów w kolejne działania (np. angażowanie partnerów do wydarzeń realizowanych lokalnie).

Kwestia dobrych praktyk wybrzmiała również w trakcie wywiadów z przedstawicielami instytucji zaangażowanej we wdrażanie interwencji. Wśród propozycji w tym obszarze wymieniano takie elementy, jak ścisła współpraca z lokalnymi władzami przy planowaniu projektów (co zapewnia dostęp do zasobów i zaangażowania społeczności), skuteczne wykorzystanie wolontariatu młodzieżowego w realizacji projektów (co wzbogaca programy i obniża koszty), oraz systematyczne zbieranie i dzielenie się wnioskami z poprzednich projektów. Przykłady dobrych praktyk obejmowały też efektywne modele ewaluacji wewnętrznej (np. ankiety dla uczestników po każdym wydarzeniu) i stworzenie zróżnicowanej oferty edukacyjnej, która przyciąga różne grupy zainteresowań (kultura, sport, nowe technologie). Respondenci zwracali również uwagę, że działania te warto powielać, gdyż łatwo je adaptować w innych MDS, co zwiększa szanse na skuteczną realizację programu w kolejnych odstępach.

Podsumowanie

Realizacja Programu MDS przebiega zgodnie z założeniami, a w wielu przypadkach zakładane wskaźniki zostały już osiągnięte lub przekroczone. Szczególnie dobrze radzą sobie ośrodki o ugruntowanej pozycji i stabilnej infrastrukturze, które dysponują doświadczoną kadrą oraz rozwiniętą siecią partnerstw. Nowe MDS częściej koncentrują się na budowaniu podstaw organizacyjnych i infrastrukturalnych, co wpływa na tempo osiągania efektów w krótszej perspektywie, lecz nie podważa skuteczności działań.

Do najważniejszych czynników sprzyjających realizacji celów należą kompetencje i zaangażowanie zespołu, sprawne zarządzanie, adekwatna diagnoza potrzeb uczestników oraz dobra współpraca z partnerami lokalnymi i zagranicznymi. Istotne znaczenie ma również jakość zaplecza lokalowego, które umożliwia prowadzenie działań w sposób profesjonalny i komfortowy dla uczestników.

Najczęściej wskazywane bariery mają charakter finansowy i proceduralny. Ograniczona wysokość środków, opóźnienia w przekazywaniu transz oraz złożone procedury sprawozdawcze powodują okresowe trudności w utrzymaniu płynności i planowaniu działań. Wyzwania te nie uniemożliwiają jednak realizacji projektów, lecz wymagają od beneficjentów dużej elastyczności organizacyjnej. Ogólnie rzecz biorąc, system wdrażania pozwala na skuteczne osiąganie celów, choć wskazane jest jego dalsze usprawnianie w obszarze finansowania i rozliczeń.

3.2. Efekty wdrażania Programu²

W zakresie zasobów materialnych i infrastruktury wszyscy beneficjenci biorący udział w wywiadach pogłębionych odnotowali poprawę dzięki udziałowi w programie MDS. Jeden z beneficjentów zwrócił uwagę, że w ramach projektu udało się doposażyć organizację w nowy sprzęt – zakupiono m.in. komputery – oraz zmodernizować pomieszczenia, w których odbywają się spotkania młodzieży. Podobnie, inny beneficjent podkreślił znaczące wsparcie infrastrukturalne programu, które umożliwiło przeprowadzenie remontu bazy noclegowej, sali szkoleniowej oraz stworzenie nowych przestrzeni (np. edukacyjnego parku). Dzięki tym inwestycjom jakość obiektu wyraźnie się podniosła, tym bardziej że przez długi czas MDS-y nie miały dostępu do zewnętrznego finansowania na takie cele. Program przyczynił się też do rozwoju kompetencji kadry – beneficjenci podkreślają możliwość organizacji szkoleń dla personelu. Przykłady obejmują zarówno specjalistyczne kursy, jak i szeroko zakrojone doskonalenie zawodowe poprzez warsztaty z komunikacji międzypokoleniowej czy nawet praktyki zagraniczne dla pracowników. Takie działania podniosły kwalifikacje zespołów i umożliwiły wprowadzenie do oferty nowych treści programowych zaczerpniętych z doświadczeń międzynarodowych.

Beneficjenci pozytywnie oceniają również rozwój oferty edukacyjnej Międzynarodowych Domów Spotkań i jej dostosowanie do aktualnych potrzeb młodzieży. Wypowiedzi wskazują, że koncepcja programowa MDS sprawdza się i powinna być kontynuowana. Jeden z rozmówców zauważył, że oferta poszczególnych Domów Spotkań jest bardzo interesująca i zróżnicowana, choć jednocześnie zastrzegł, iż potrzeby doświadczonych, od lat działających MDS-ów różnią się od potrzeb nowo powstałych placówek. Inny beneficjent opisał, że jego organizacja stale rozwija ofertę – wprowadza nowe formy zajęć, szkolenia i kursy zawsze wtedy, gdy w toku kolejnych przedsięwzięć zidentyfikowane zostaną nowe potrzeby

---

² W ramach rozdziału udzielono odpowiedzi na następujące pytania badawcze:

- Jakie potrzeby zostały zaspokojone i w jakim stopniu (zasoby materialne, rozwój personelu)?
- W jaki sposób rozwinęła się oferta edukacyjna MDS?
- Czy wszystkie MDS realizowały pożądaną programową działalność (co najmniej 10 międzynarodowych programów edukacyjnych (trwających minimum 4 dni) rocznie i jedno szkolenie dla koordynatorów, edukatorów, pracowników młodzieżowych, a także nauczycieli, zaś minimum 40% osobonocy w skali roku jest wynikiem międzynarodowych spotkań).
- W jakim stopniu poniższe czynniki oddziałują na realizację działalności MDS oraz zadania:
  - zewnętrzne (odbiorcy projektów, otoczenie społeczne, współpraca z NIW, współpraca z samorządami i innymi podmiotami)
  - wewnętrzne (infrastruktura, potrzeby uczestników, trafna diagnoza zadania, kompetencje personelu MDS, komunikacja, organizacja pracy, zaplanowanie zadania)
- Jaka jest efektywność w zakresie osiągnięcia założonych w Programie celów?
- Jaka jest trwałość osiągniętych w projektach efektów?
- Jak można wskazać nieoczekiwane efekty wdrażania interwencji?

uczestników. Podkreślił przy tym, że wszystkie MDS-y realizują wymagane minimum programowe, a wiele z nich działa nawet z większą intensywnością, na jaką pozwalają im dostępne zasoby. Podkreślano również, że MDS potrafią reagować na zmieniającą się sytuację – w jednym przypadku pojawienie się dużej grupy studentów z Afryki w regionie skłoniło ośrodek do przygotowania specjalnego programu integracyjnego oraz szkoleń kadry w zakresie komunikacji międzykulturowej. Z kolei wybuch wojny na Ukrainie sprawił, że ofertę w ostatnich latach ukierunkowano na wsparcie młodzieży ukraińskiej (a także białoruskiej). Te przykłady ilustrują, że każdy Międzynarodowy Dom Spotkań profiluje swoje działania pod kątem specyfiki lokalnej społeczności i zmian zachodzących w otoczeniu, dzięki czemu oferta Programu MDS pozostaje aktualna i odpowiada bieżącym potrzebom.

Jak jednocześnie zauważali badani beneficjenci, udział w programach MDS przynosi samym uczestnikom wymierne korzyści w wymiarze społecznym, edukacyjnym i kulturowym. Relacje wskazują, że projekty międzynarodowych spotkań młodzieży sprzyjają przełamywaniu barier i rozwojowi kompetencji interpersonalnych uczestników. Jeden z beneficjentów zauważył, że młodzi ludzie nabierają odwagi w komunikowaniu się w obcym języku, stają się bardziej otwarci, tolerancyjni wobec innych kultur i uczą się współpracy w grupie. Wspólne międzynarodowe projekty pozwalają im poszerzyć horyzonty i zwiększyć ciekawość świata. Inny rozmówca – pracujący głównie z młodzieżą z krajów Europy Wschodniej – podkreślił, że już sam przyjazd do Polski i możliwość swobodnego udziału w zajęciach to dla wielu jego podopiecznych ogromna wartość. Młodzież ta często funkcjonuje na co dzień w trudnych warunkach, dlatego kilkudniowy pobyt w Polsce bywa dla nich wyjątkowym doświadczeniem. W przypadku młodzieży ukraińskiej możliwość wyjazdu z ogarniętego wojną kraju do bezpiecznego miejsca i nawiązania normalnych relacji rówieśniczych była szczególnie cenna – jak zauważono, rodzice tych uczestników odczuwali ogromną ulgę, a sami młodzi wracali do domu wzmocnieni pozytywnymi doświadczeniami.

Kolejną korzyścią płynącą z udziału w wymianach są więzi i sieci kontaktów, jakie tworzą się pomiędzy uczestnikami. Beneficjenci wskazywali, że często znajomości zawarte podczas projektu utrzymują się długo po jego zakończeniu – młodzi ludzie pozostają w kontakcie online, spotykają się ponownie przy innych okazjach, a zdobyte przyjaźnie motywują ich do dalszej aktywności międzynarodowej. Dzięki temu byli uczestnicy chętniej aplikują np. do programów Erasmus+ lub angażują się w kolejne inicjatywy, mając już większą pewność siebie i doświadczenie wyniesione z MDS.

Analiza case study, w ramach której również przeprowadzone zostały wywiady pogłębione z beneficjentami, dowiodła z kolei, że w ocenie badanych projekty w znacznym stopniu zaspokoily zidentyfikowane wcześniej potrzeby zarówno instytucji, jak i uczestników.

Organizacje zdobyły nowe doświadczenia i narzędzia, które przekładają się na trwałe zmiany w ich działalności edukacyjnej. Wymieniano przede wszystkim rozwój koncepcji działania i strategii – czyli jasne określenie, czego oczekują od siebie i swoich projektów. Dla MDS ważne były także efekty infrastrukturalne – kilkakrotnie podkreślano zalety wyremontowanych obiektów, poprawę standardów sal szkoleniowych i terenu, co będzie służyć przez długie lata.

Również zdaniem pozostałych beneficjentów biorących udział w wywiadach pogłębionych efekty projektów MDS są ponadto trwałe i niosą długofalowe oddziaływanie zarówno na uczestników, jak i na otoczenie. Jeden z rozmówców stwierdził jednoznacznie, że oddziaływanie na młodzież i społeczności jest zdecydowanie długofalowe – za najcenniejszy rezultat uznał on bowiem sytuację, gdy młodzi uczestnicy zaprzyjaźniają się i pozostają ze sobą w kontakcie po zakończeniu wymiany. Takie więzi potrafią prowadzić do kolejnych działań, tj. dalszej wymiany kulturowej, podnoszenia kompetencji, a nawet inspirować młodych do podejmowania nowych ścieżek edukacji lub kariery (np. nauki czy pracy za granicą). Beneficjent ten określił powstałe relacje jako osobistą „furtkę” do rozwoju, która owocuje trwałymi zmianami w życiu młodych ludzi. Inny rozmówca, opierając się zarówno na wynikach ankiet ewaluacyjnych, jak i własnych obserwacjach, wyraził przekonanie, że wpływ MDS utrzymuje się w czasie i może być wręcz przełomowy dla poszczególnych osób. Przytoczył on przykład swojej własnej drogi życiowej – udział w programie jako nastolatek zaowocował zaangażowaniem na stałe, tak że obecnie sam koordynuje działalność MDS, w którym niegdyś uczestniczył. Podobne historie powtarzają się także wśród innych uczestników, którzy dzięki zdobytym doświadczeniom kontynuują współpracę z organizacją lub inicjują własne projekty. Beneficjenci dostrzegają również trwałe oddziaływanie swoich inicjatyw na społeczność lokalną. Wskazują, że dzięki działalności Domów Spotkań regiony, w których funkcjonują, zyskują nowych, aktywnych członków wspólnoty. Przykładowo odnotowano przypadki młodzieży z zagranicy, która po udziale w wymianie zdecydowała się podjąć studia w Polsce – część z nich właśnie w miejscowości goszczącej MDS. Innym przykładem jest organizacja cyklicznych wydarzeń, które łączą społeczność międzynarodową z lokalną – jeden z beneficjentów opowiadał o kongresie młodzieży, podczas którego młodzi ludzie z różnych krajów spotykają się z mieszkańcami, przedstawicielami instytucji publicznych i organizacji pozarządowych z regionu. Takie inicjatywy integrują lokalną społeczność z programem, tworząc przestrzeń dialogu międzykulturowego na miejscu, a zarazem prowadzą do powstawania nowych partnerstw – nie tylko pomiędzy danym MDS a instytucjami lokalnymi, ale także między samymi zaproszonymi organizacjami, które nawiązały kontakt przy tej okazji. Co więcej, budowanie sieci współpracy postrzegane jest jako jeden z trwałych rezultatów wsparcia z programu. Beneficjenci podkreślali, że dzięki dofinansowaniu MDS mogli zainicjować lub rozwinąć współpracę z wieloma podmiotami – od

władz samorządowych przez instytucje i uczelnie po partnerów zagranicznych – co wzmacnia potencjał organizacji i pozwala jej kontynuować część działań nawet po zakończeniu bezpośredniego finansowania rządowego. Dla przykładu praktyki zagraniczne kadry zaowocowały kontaktami, które przerodziły się w kolejne przedsięwzięcia - dzięki nawiązanej współpracy z partnerami z zagranicy jedna z organizacji przygotowuje obecnie międzynarodową konferencję dotyczącą wsparcia migrantów na rynku pracy. Zwrócono również uwagę, że same Międzynarodowe Domy Spotkań zaczynają coraz częściej ze sobą współdziałać – powstają okazje do bezpośrednich spotkań i wymiany dobrych praktyk między kadrą MDS, na przykład podczas kongresów młodzieżowych czy wizyt studyjnych, co zacieśnia więzi między ośrodkami i może owocować dalszymi wspólnymi inicjatywami.

Jeśli chodzi o współpracę z instytucjami wspierającymi MDS, respondentom przede wszystkim kojarzyła się z Narodowym Instytutem Wolności (NIW). Relacje z NIW oceniano jako praktyczne - formalnie NIW finansuje i monitoruje projekty, a niektóre domy uczestniczyły w sieciowych spotkaniach organizowanych przez NIW (np. coroczne konferencje domów spotkań). Wspominano też o kontakcie z innymi programami NIW (takimi jak FIO) i wymianie informacji o najlepszych praktykach. W kilku wypowiedziach pojawiła się współpraca międzynarodowa – niekiedy realizowano projekty wspólnie z zagranicznymi partnerami lub odwiedzano inne międzynarodowe domy spotkań. Efektem takiej współpracy bywała wymiana metod edukacyjnych czy pomysłów na działania.

Kwestia współpracy podjęta została również w ramach wywiadów prowadzonych na potrzeby studium przypadku. Wszyscy badani beneficjenci pozytywnie ocenili współpracę z lokalnymi podmiotami. Jak podkreślano, MDS miały bliskie relacje z samorządami, szkołami oraz innymi organizacjami – co pozwoliło im sprawnie realizować działania. Współpraca ta polegała m.in. na wspólnym przygotowywaniu zajęć, udostępnianiu sal czy wymianie doświadczeń. Z niektórych relacji wynikało, że kontakty te były już ugruntowane (miesiącami czy latami), a jednym z rezultatów projektu było dalsze ich pogłębienie.

Większość rozmówców w ramach analizy case study przyznała również, że projekty zakładały przynajmniej częściową współpracę z organizacjami zagranicznymi, choć skala tych działań bywała różna. W projekcie uwzględniano kontakty międzynarodowe przede wszystkim w kontekście krajów ościennych – szczególnie Ukrainy i Białorusi, z którymi MDS mają geograficzne lub historyczne więzi. Część programów przewidywała wyjazdy zagraniczne lub przyjazd gości spoza Polski. Jednocześnie wszyscy podkreślali, że wybuch wojny w Ukrainie znacząco ograniczył te plany. Niektórzy musieli zrezygnować z zaplanowanych wizyt ukraińskich partnerów (ze względu na niestabilną sytuację), inni skupili się na nowych typach

projektów, które można realizować mimo konfliktu (np. zwiększyli liczbę lokalnych wydarzeń z elementami edukacji o sytuacji w Ukrainie).

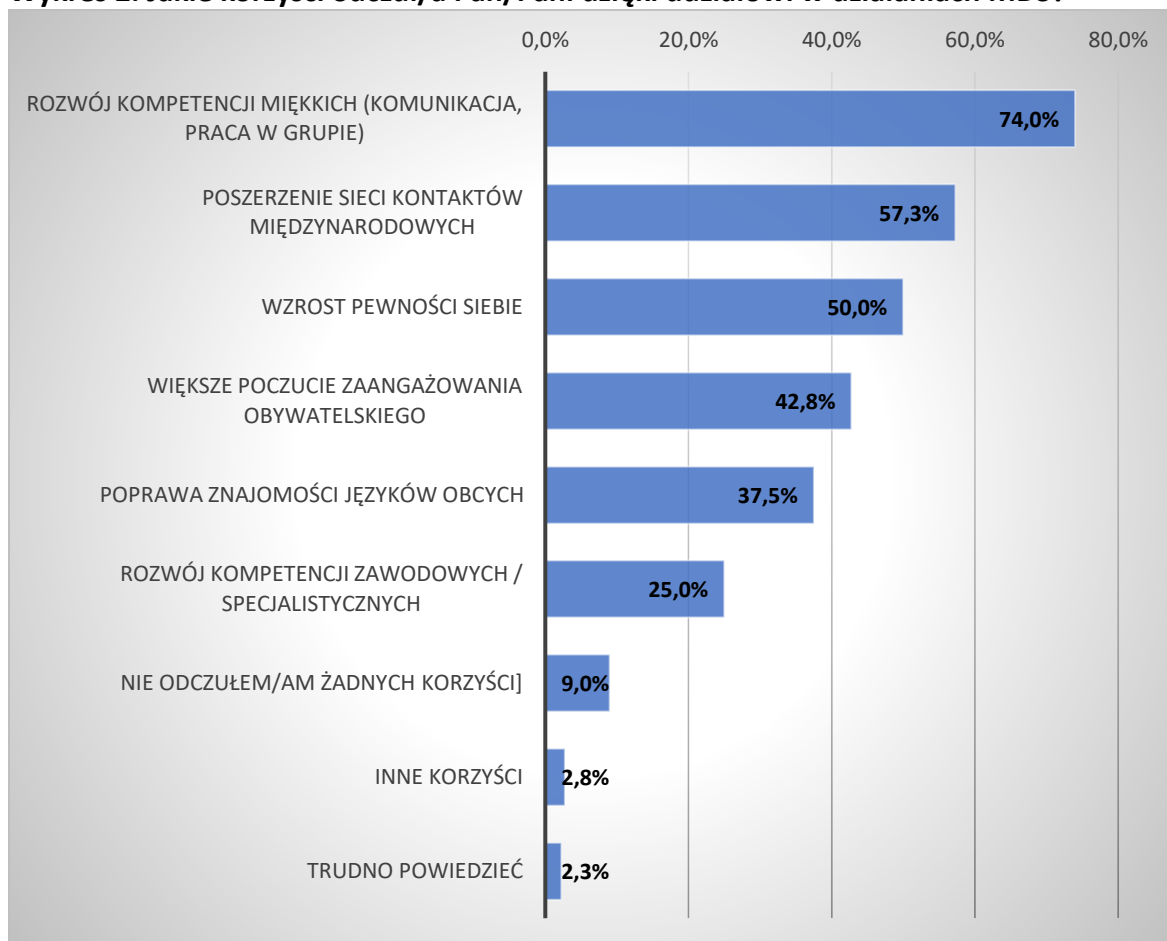
Beneficjenci wybrani do studium przypadku potwierdzili ponadto, że realizacja działań umożliwiła budowę nowej sieci współpracy. Nawiązano bowiem kontakty z innymi międzynarodowymi centrami – w tym nowymi MDS powstającymi na podobnej bazie. Beneficjenci uczestniczyli też we wspólnych spotkaniach integracyjnych i konferencjach tematycznych organizowanych przez NIW czy inne instytucje, co utworzyło przestrzeń do wymiany doświadczeń. W kilku relacjach wskazywano na zauważalne efekty sieciowe - MDS dzieliły się bowiem pomysłami na scenariusze warsztatów, korzystały z wzajemnych kontaktów swoich ekspertów (np. prelegentów z zagranicy) oraz współorganizowali niektóre imprezy międzynarodowe. Trzeba jednak zaznaczyć, że możliwość budowania takich sieci była również ograniczona przez czynnik czasu i finansów – jak wspomiano w wywiadach, nie wszyscy planowali czy mieli środki na rozwijanie globalnych partnerstw. Mimo tego, tam gdzie sieci powstały, oceniono je jako wartościowe – pozwoliły bowiem na przeniesienie dobrych wzorców pomiędzy MDS oraz na trwałe kontakty między organizacjami z różnych krajów.

Analiza deklarowanych przez ankietowanych korzyści z udziału w działaniach międzynarodowych domów spotkań wskazuje, że ich oddziaływanie koncentruje się przede wszystkim na rozwoju kompetencji społecznych i osobistych uczestników. Najczęściej wskazywaną korzyścią był bowiem rozwój kompetencji miękkich, takich jak komunikacja i praca w grupie, który odczuło 74% respondentów. Poszerzenie sieci kontaktów międzynarodowych wskazało z kolei 57,3% badanych.

Istotna część badanych wskazała również wzrost pewności siebie (50%) oraz wzrost poczucia zaangażowania obywatelskiego (42,8%), co wskazuje na pozytywny wpływ MDS na postawy społeczne i gotowość do aktywności obywatelskiej.

Stosunkowo istotna okazała się również poprawa znajomości języków obcych, którą to wskazało 37,5% badanych. Co istotne, tylko 9% ogółu respondentów było zdania, że nie odczuli żadnych korzyści związanych z udziałem w działaniach MDS.

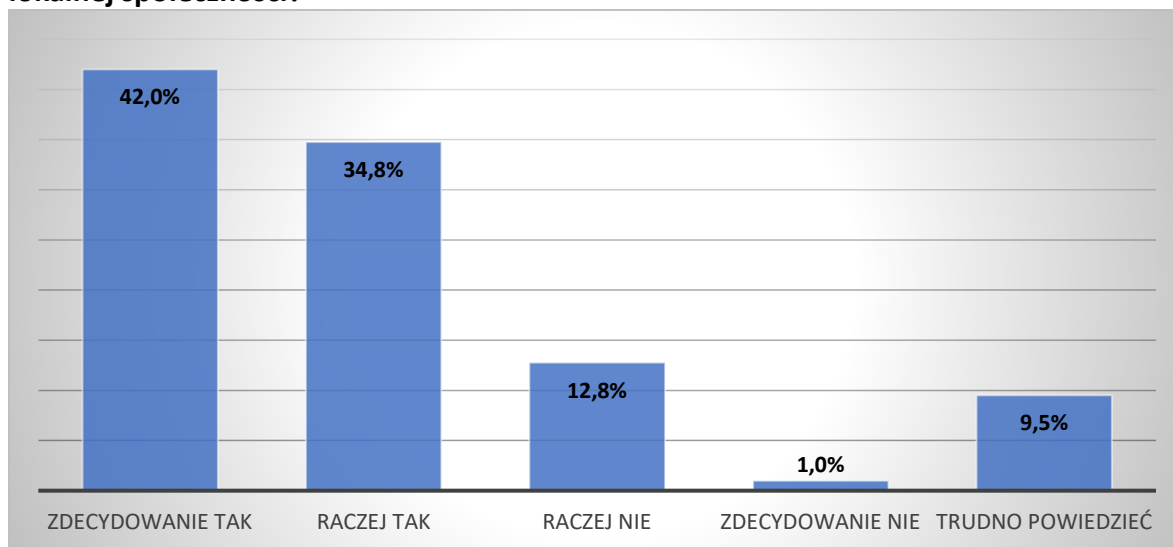
Wykres 2. Jakie korzyści odczuł/a Pan/Pani dzięki udziałowi w działaniach MDS?

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego CAWI/CATI z ostatecznymi beneficjentami działań międzynarodowych domów spotkań.

Wyniki badania wskazują, że udział w działaniach międzynarodowych domów spotkań w istotnym stopniu wpływa na wzrost zaangażowania beneficjentów w życie lokalnej społeczności. Zdecydowana większość respondentów, łącznie 76,8%, zadeklarowała pozytywny wpływ uczestnictwa, z czego 42% oceniło go jako zdecydowany, a kolejne 34,8% jako raczej odczuwalny. Świadczy to o tym, że doświadczenia zdobyte w MDS – w szczególności o charakterze międzynarodowym i obywatelskim – są w znacznej mierze przenoszone na poziom lokalny.

Wykres 3. Czy udział w działaniach MDS miał wpływ na Pana/Pani zaangażowanie w życie lokalnej społeczności?

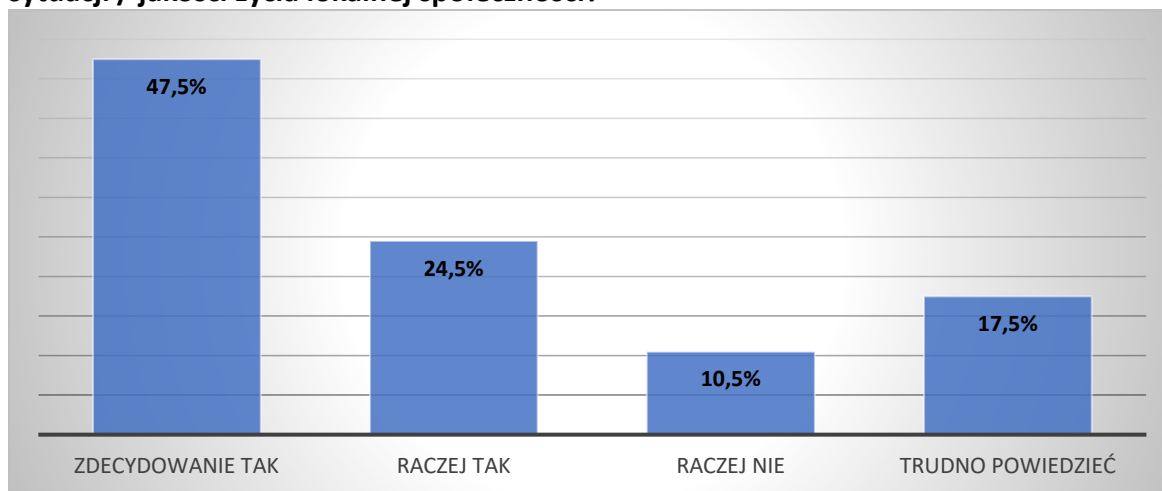

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego CAWI/CATI z ostatecznymi beneficjentami działań międzynarodowych domów spotkań.

Oceny respondentów wskazują, że obecność międzynarodowych domów spotkań w regionie jest w dużej mierze postrzegana jako czynnik pozytywnie wpływający na sytuację i jakość życia lokalnej społeczności. Niemal trzy czwarte badanych, tj. łącznie 72,0%, wyraziło opinię, że MDS przyczyniły się do poprawy tej sytuacji, z czego 47,5% wskazało odpowiedź „zdecydowanie tak”, a 24,5% „raczej tak”. Wynik ten sugeruje, że działalność MDS jest zauważalna w otoczeniu lokalnym i kojarzona z wartościami rozwojowymi, społecznymi oraz integracyjnymi.

Jednocześnie 10,5% respondentów oceniło wpływ MDS raczej negatywnie, a 17,5% miało trudność z jednoznaczną oceną.

Wykres 4. Czy uważa Pan/Pani, że obecność MDS w regionie przyczyniła się do poprawy sytuacji / jakości życia lokalnej społeczności?

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego CAWI/CATI z ostatecznymi beneficjentami działań międzynarodowych domów spotkań.

Wnioski te potwierdzają wyniki analizy case study. Jak zgodnie potwierdzali bowiem beneficjenci wybranych do studium przypadku projektów, odnotowano wyłącznie pozytywną reakcję lokalnej społeczności na działalność MDS. Zdaniem tej grupy badanych mieszkańcy okolicznych miejscowości dostrzegają korzyści płynące z projektów – cenią zwiększoną dostępność wydarzeń edukacyjnych, perspektywę rozwoju młodzieży oraz promocję regionu. Bywało wręcz, że liczba uczestników warsztatów przewyższała liczbę mieszkańców wsi i (co ważne) nie generowało to konfliktów. Co więcej, część lokalnych mieszkańców angażowała się pośrednio, np. poprzez pracę w domach spotkań czy obsługę techniczną projektów (zauważono, że kilka osób z regionu w przypadku wybranych do case study projektów znalazło nawet zatrudnienie przy projektach właśnie dzięki tym inicjatywom). Jedynie nieliczne głosy dotyczyły drobnych uciążliwości – niekiedy wskazywano bowiem na hałas lub ruch autobusów, ale dodawano przy tym, że mieszkańcy są do tego przyzwyczajeni i nie zgłaszali nigdy oficjalnych skarg. Można więc przyjąć, że projekty postrzegane były jako wzbogacające życie lokalne i wzmacniające wizerunek regionu.

Do kwestii efektów, w tym korzyści odczuwanych przez uczestników odnieśli się również beneficjenci w ramach prowadzonych wywiadów grupowych. Korzyści te były opisywane przede wszystkim jako wzrost kompetencji międzykulturowych i językowych oraz rozwój kompetencji społecznych, rozumianych jako współpraca w grupie, komunikacja w warunkach różnic językowych i kulturowych, większa tolerancja oraz otwartość (co w zasadzie potwierdza wyniki badania ilościowego). W trakcie jednego z FGI badani odwoływali się m.in. do wniosków z ewaluacji wewnętrznej prowadzonej wśród młodzieży uczestniczącej w

działaniach, wymieniając obszary takie jak lepsze rozpoznanie własnych mocnych i słabych stron, łatwiejsze dostosowanie do nowych sytuacji, większa gotowość do podejmowania decyzji oraz większa ciekawość i tolerancja wobec odmienności. Równolegle podkreślano wagę komponentów programowych - edukacji obywatelskiej, historycznej i artystycznej, wspierania krytycznego myślenia, a także – w odniesieniu do grup defaworyzowanych – wzmacniania samodzielności. Wpływ na społeczność lokalną opisywano więc w charakterze wieloaspektowym, od promocji regionu poprzez goszczenie grup międzynarodowych, po włączanie mieszkańców w wydarzenia otwarte, tworzenie i utrzymywanie lokalnych miejsc aktywności oraz oddziaływanie przez zatrudnienie i współpracę z lokalnymi instytucjami. W trakcie wywiadów zwracano również uwagę, że przyjazd grup zagranicznych aktywizuje społeczność w mniejszych miejscowościach i buduje ciekawość oraz oswojenie z różnorodnością. Podkreślonym efektem było również to, że działania MDS przekładają się na rozpoznawalność instytucji w całym regionie i ułatwiają budowanie dalszych partnerstw.

Badani beneficjenci w trakcie wywiadów pogłębionych zostali również poproszeni o ocenę, w jakim stopniu Program zaspokoił potrzeby ich organizacji. Wskazywano w tym zakresie zarówno na wymiar kompetencyjny, jak i materialny. W sferze rozwoju zespołu często pojawiały się szkolenia i doszkalać kadry, a także potrzeba aktualizacji kompetencji pracy z młodzieżą, która – jak zauważano – dynamicznie zmienia się na przestrzeni ostatnich lat. W wymiarze materialnym i infrastrukturalnym podkreślano, że środki pozwalają na remonty i modernizację bazy noclegowej i użytkowej, doposażenie sal, sprzęt multimedialny i elementy zapewniające bezpieczeństwo. Jeśli chodzi o rozwój oferty edukacyjnej, mówiono z kolei o tworzeniu gotowych programów i scenariuszy zajęć oraz o poszerzaniu spektrum tematów. Powoływano się w tym obszarze na różnorodne przykłady - programy tematyczne (np. wolontariat, historia, kultura, dobrostan psychiczny), rozwijanie narzędzi do edukacji historycznej (w tym trwałe elementy ekspozycyjne i zestawy scenariuszy) czy też porządkowanie/łączenie inicjatyw artystycznych w spójną ofertę.

Badani beneficjenci zwrócili również uwagę na wzrastający udział młodzieży w organizowanych działaniach (którzy to stanowią zdecydowaną większość odbiorców realizowanych inicjatyw). W kontekście wojny i kryzysów psychospołecznych wskazywano również, że młodzież szczególnie dobrze reaguje na warsztaty wzmacniające sprawczość, radzenie sobie ze stresem i działania sprzyjające relaksacji (np. komponenty artystyczne), a także na aktywności budujące kontakt z naturą po okresie wzmoczonej cyfryzacji i izolacji społecznej. Warto przy tym zaznaczyć, że wątek współpracy międzynarodowej i wpływu wojny na Ukrainie był generalnie opisywany w dwóch uzupełniających się perspektywach, tj. intensyfikacji oraz komplikacji. Z jednej strony pojawiały się bowiem wypowiedzi

potwierdzające fakt, że po pandemii i wybuchu pełnoskalowej wojny wzrosła liczba projektów z komponentem ukraińskim (w tym formuły trójstronne), przybyło partnerów i kontaktów, także z organizacjami nowo powstającymi wśród społeczności ukraińskiej (również działającymi poza Ukrainą). Z drugiej strony jednak podkreślano trudności wynikające z obciążenia psychicznego części młodzieży, potrzebę ostrożności kulturowej i sytuacje napięć, które wymagają lepszego przygotowania i wsparcia kadry. Akcentowano również, że dla uczestników z Ukrainy wyjazd był ważną zmianą otoczenia i chwilowym odciążeniem od codziennego stresu, co zwiększało ich motywację do udziału i chęć powrotu.

Badania potwierdziły również nawiązanie nowych sieci współpracy. Sieciowanie między ośrodkami MDS było jednak postrzegane przez beneficjentów jako bardzo potrzebne, lecz przy tym nierównomiernie rozwinięte. Z jednej strony bowiem badani w ramach wywiadów grupowych sygnalizowali niedosyt tego rodzaju kontaktów i wskazywali, że mieli do dyspozycji tylko pojedynczą okazję spotkania wszystkich ośrodków, a potrzeba co najmniej cyklicznych (np. corocznych) spotkań – najlepiej z komponentem warsztatowym wymiany doświadczeń – była przedstawiana jako bardzo silna. Równolegle jednak w innych wypowiedziach opisywano funkcjonowanie bardziej nieformalnej sieci, tj. wymianę materiałów, kontaktów i informacji, wspieranie się w rozwiązywaniu problemów, a także wspólne konsultacje i wzajemne inspirowanie się w ramach środowiska MDS (co zostało zainicjowane w bardziej oddolny sposób). W wywiadach pojawiał się również wątek relacji między ośrodkami o dłuższej tradycji a tymi nowszymi. Nowi beneficjenci byli opisywani jako szczególnie zainteresowani uczeniem się i integrowaniem, a klimat współpracy określano jako otwarty i pozbawiony hierarchiczności.

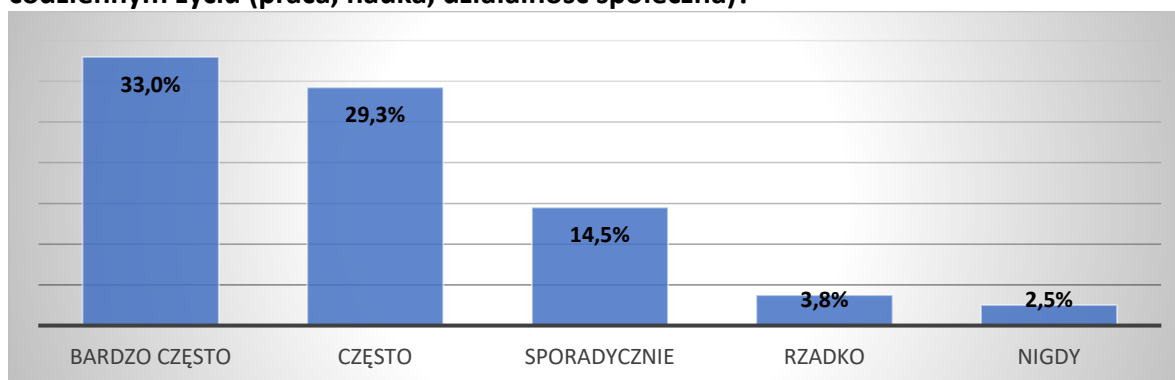
Wyniki wywiadów grupowych umożliwiają również odniesienie się do tego, czy MDS realizowały pożądaną programową działalność (co najmniej 10 międzynarodowych programów edukacyjnych (trwających minimum 4 dni) rocznie i jedno szkolenie dla koordynatorów, edukatorów, pracowników młodzieżowych, a także nauczycieli, zaś minimum 40% osobonocy w skali roku jest wynikiem międzynarodowych spotkań). Realizacja minimum programowego była opisywana jako osiągnięta, a często wyraźnie przekroczona. Wśród relacji badanych pojawiały się bowiem przykłady ośrodków działających w znacznie większej skali (kilkadziesiąt spotkań rocznie, wysoki udział osobonocy generowanych przez działania międzynarodowe, organizowanie kilku szkoleń/seminariów rocznie dla edukatorów i nauczycieli). Czynniki sprzyjające to w tym obszarze przede wszystkim stałe partnerstwa i renoma, które powodują, że grupy rezerwują terminy z dużym wyprzedzeniem, a także ciągłość programu umożliwiająca poszerzanie tematyki i wzmacnianie kompetencji kadry poprzez szkolenia. Jako potencjalny czynnik utrudniający, choć nie blokujący, wskazywano z

kolei proces pozyskiwania środków na działania uzupełniające (pisanie wielu aplikacji, szukanie finansowania) oraz wymagania organizacyjne związane z utrzymaniem dużego obiektu (potrzeba wysokiego obłożenia).

Wyniki badania ankietowego wskazują ponadto, że wiedza i umiejętności zdobyte w międzynarodowych domach spotkań są w dużym stopniu wykorzystywane przez beneficjentów w codziennym życiu. 1/3 respondentów zadeklarowała, że korzysta z nich bardzo często, a kolejne 29,3% – często. Oznacza to, że dla zdecydowanej większości badanych kompetencje rozwijane w ramach działań MDS mają charakter praktyczny i znajdują realne zastosowanie w obszarach takich jak praca, nauka czy aktywność społeczna.

Jednocześnie 14,5% respondentów wskazało, że wykorzystuje zdobytą wiedzę i umiejętności sporadycznie, a 3,8% – rzadko.

Wykres 5. Jak często wykorzystuje Pan/Pani wiedzę / umiejętności zdobytą(-e) w MDS w codziennym życiu (praca, nauka, działalność społeczna)?

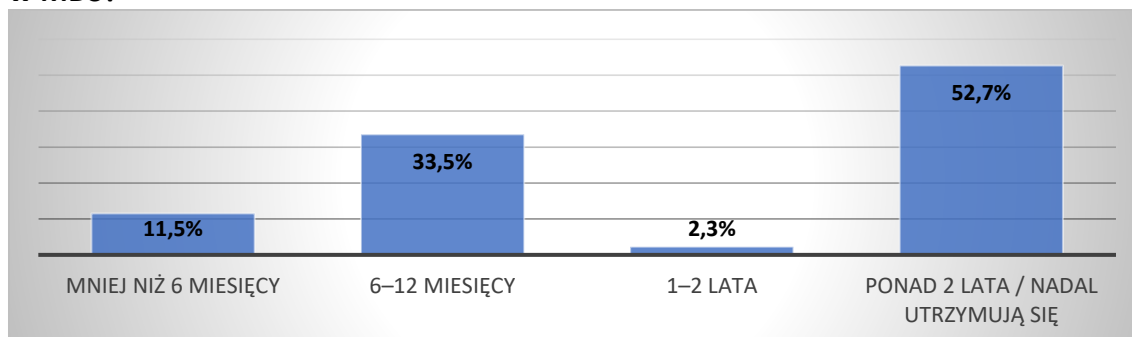

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego CAWI/CATI z ostatecznymi beneficjentami działań międzynarodowych domów spotkań.

Odpowiedzi respondentów jednoznacznie wskazują na długotrwały charakter efektów wynikających z udziału w działaniach międzynarodowych domów spotkań. Większość badanych, 52,7%, zadeklarowała, że pozytywne efekty utrzymują się ponad dwa lata lub nadal są odczuwalne, co świadczy o trwałości nabytych kompetencji, postaw i doświadczeń. Wynik ten potwierdza, że działania MDS generują efekty wykraczające poza krótkookresowy wpływ projektowy.

Kolejne 33,5% respondentów oceniło, że korzyści utrzymywały się przez okres od 6 do 12 miesięcy, co również należy uznać za relatywnie długi czas oddziaływania w kontekście działań edukacji pozaformalnej. Jedynie 11,5% badanych wskazało, że pozytywne efekty trwały krócej niż pół roku, co sugeruje, że krótkotrwałe oddziaływanie ma charakter marginalny.

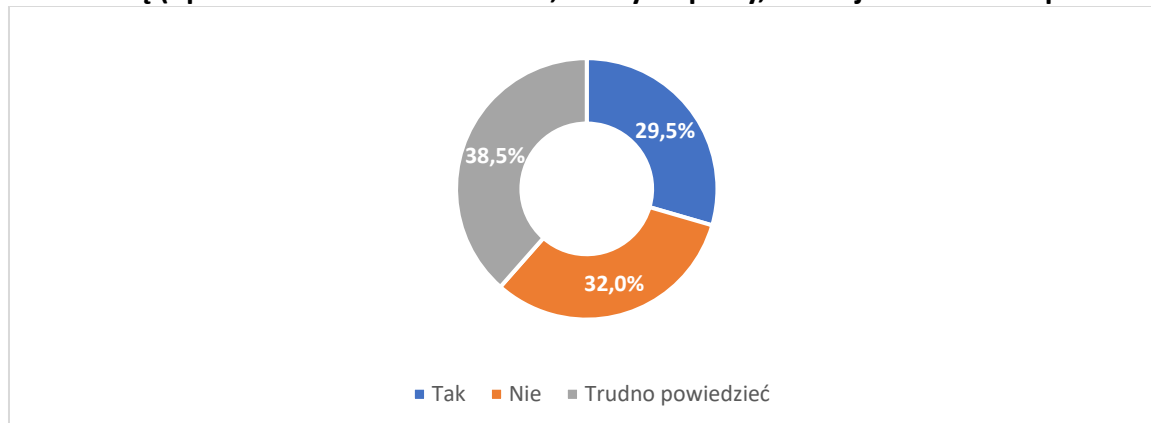
Wykres 6. Jak długo utrzymały się (lub utrzymują się) pozytywne efekty/korzyści z udziału w MDS?

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego CAWI/CATI z ostatecznymi beneficjentami działań międzynarodowych domów spotkań.

Wyniki badania wskazują na umiarkowany, lecz jakościowo istotny wpływ uczestnictwa w działaniach międzynarodowych domów spotkań na ścieżki edukacyjne i zawodowe beneficjentów. Jedna czwarta respondentów (29,5%) jednoznacznie zadeklarowała, że udział w MDS miał taki wpływ, co potwierdza, że dla części uczestników doświadczenia te stały się realnym impulsem do zmian lub dalszego rozwoju. W uzasadnieniach odpowiedzi pozytywnych respondenci podkreślali przede wszystkim wzrost otwartości, pewności siebie oraz rozwój umiejętności, które mogą być wykorzystywane w dalszej edukacji, pracy lub aktywności społecznej. Wskazywano również na konkretne działania, takie jak podjęcie nowych inicjatyw na terenie szkoły związanych z wymianą młodzieży, co przełożyło się na poszerzenie kompetencji instytucji oraz jej oferty edukacyjnej, a także na rozwój własnej działalności społecznej.

Wykres 7. Czy uczestnictwo w MDS miało wpływ na Pana/Pani ścieżkę edukacyjną lub zawodową (np. zmiana kierunku studiów, zdobycie pracy, rozwój działalności społecznej)?

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego CAWI/CATI z ostatecznymi beneficjentami działań międzynarodowych domów spotkań.

Do kwestii trwałości odnieśli się również beneficjenci w ramach przeprowadzonych wywiadów grupowych. Trwałość efektów respondenci ujmowali w trzech powiązanych perspektywach, tj. relacyjnej, kompetencyjnej i materialno-organizacyjnej. Po stronie relacyjnej wskazywano na wieloletnie partnerstwa instytucjonalne (zwłaszcza międzyszkolne) i utrzymywanie kontaktów przez młodzież po zakończeniu spotkań, a także na zdolność tych relacji do przenoszenia się na działania solidarnościowe w sytuacjach kryzysowych. Po stronie kompetencyjnej jako trwałe postrzegano kompetencje językowe, wzrost pewności siebie w kontaktach międzynarodowych, kompetencje społeczne i obywatelskie, a także kompetencje kadry oraz wypracowane programy edukacyjne, które pozostają w organizacji i mogą być wykorzystywane w kolejnych latach niezależnie od pojedynczych cykli finansowania. Po stronie materialnej jako trwałe wskazywano infrastrukturę, wyposażenie i wytworzone zasoby (np. wystawy, materiały edukacyjne), które budują możliwości prowadzenia działań w przyszłości.

Wnioski te potwierdzają ponadto wyniki przeprowadzonych wywiadów pogłębionych z przedstawicielami instytucji zaangażowanej we wdrażanie interwencji. Rozmówcy są zgodni, że efekty projektów MDS mają charakter trwały i wykraczają poza okres realizacji pojedynczych inicjatyw. Wskazywano na kilka przesłanek takiego poglądu: powtarzającym się motywem jest trwały rozwój kompetencji uczestników – wiedza zdobyta na wymianach i kursach najczęściej jest wykorzystywana w dalszym życiu (np. młodzież kontynuuje edukację językową, nauczyciele stosują nowe metody w szkołach). Projekty MDS często zostawiają po sobie uporządkowaną infrastrukturę (np. odnowione sale warsztatowe), która jest dalej użytkowana.

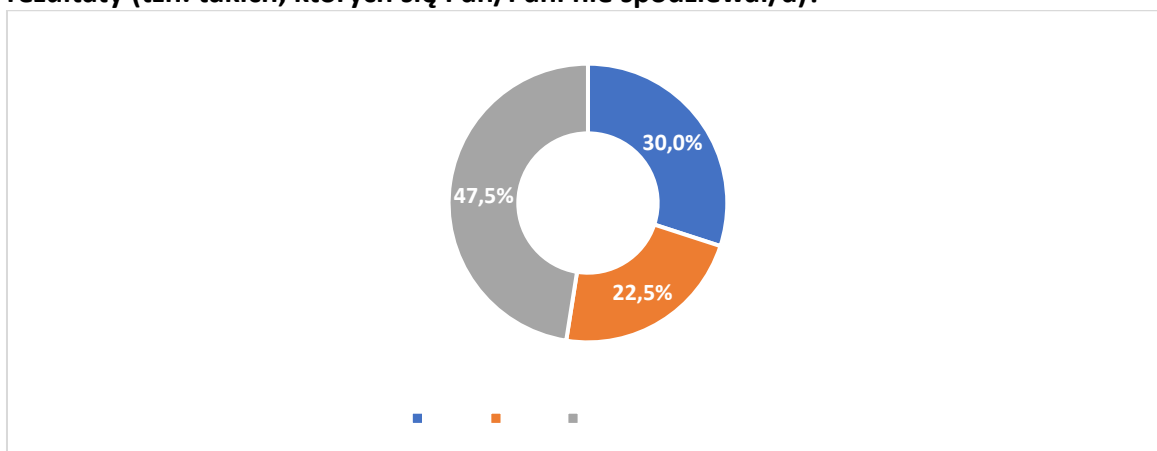
Społeczny wpływ w długiej perspektywie odzwierciedla się w utrwalonych kontaktach międzynarodowych i partnerskich więzach samorządów, które zawiązały się dzięki programowi. Respondenci te same grupy oceniali również, że program jako całość sprzyja wprowadzaniu trwałych zmian mentalności (większa otwartość na współpracę, większa aktywność obywatelska młodzieży), co może mieć daleko idące pozytywne skutki w regionie. Nikt nie zgłaszał obaw o krótkotrwałość efektów – wręcz przeciwnie, działania MDS kładą fundamenty pod dalsze projekty kulturalne i edukacyjne, co zapewnia długofalowy wpływ na uczestników i ich społeczności.

Badanie ankietowe dowiodło również, że wg 30% badanych udział w MDS przyniósł im nieprzewidziane efekty, co potwierdza potencjał tych działań do generowania dodatkowych, nieplanowanych korzyści. Wśród wskazywanych rezultatów pojawiały się zarówno elementy rozwojowe i kulturowe, takie jak nauka nowych form aktywności (np. taniec samba), jak i efekty społeczne w postaci nawiązywania nowych kontaktów. Istotnym, nieoczekiwanym

rezultatem była również wzmocniona wiara we własne umiejętności, co wskazuje na pozytywny wpływ udziału w MDS na samoocenę uczestników.

Jednocześnie 47,5% respondentów wybrało odpowiedź „trudno powiedzieć”, co może sugerować, że granica między efektami oczekiwanymi a nieoczekiwanymi jest dla uczestników nieostra, a część korzyści ujawnia się stopniowo i nie zawsze jest świadomie identyfikowana jako rezultat udziału w konkretnych działaniach.

Wykres 8. Czy udział w działaniach MDS przyniósł Panu/Pani jeszcze jakieś nieoczekiwane rezultaty (tzn. takich, których się Pan/Pani nie spodziewał/a)?

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego CAWI/CATI z ostatecznymi beneficjentami działań międzynarodowych domów spotkań.

Również wśród beneficjentów biorących udział w wywiadach grupowych w obszarze efektów nieoczekiwanych występowały wyłącznie przykłady o charakterze pozytywnym. Wskazywano na efekt synergii między projektami realizowanymi w danej organizacji (przenikanie relacji międzynarodowych i wykorzystywanie ich w więcej niż jednym działaniu), a także na wzrost rozpoznawalności instytucji i lepszą rozpoznawalność jej działań przez lokalnych odbiorców. Pojawił się także wątek dotyczący tego, że praktyki i wizyty studyjne dla kadry okazały się bardziej wartościowe, niż oczekiwano – przyniosły bowiem nowe pomysły, rozwiązania i kontakty przekładające się na kolejne przedsięwzięcia. W jednym z wywiadów jako nieoczekiwany, choć nieformalny efekt podkreślano z kolei to, że młodzież i szkoły po zainicjowaniu kontaktu potrafią rozwijać współpracę dalej nawet bez bezpośredniego wsparcia ośrodka, co nie zawsze da się łatwo wpisać w mierzalne wskaźniki.

Kwestia nieoczekiwanych efektów wybrzmiała również w ramach analizy case study. Beneficjenci wybranych do studium przypadku projektów nie wymieniali jednak licznych nowych efektów, których by wcześniej nie planowano – projekty zazwyczaj przyniosły to, co

pierwotnie zakładali. Wspomniano jednak, że zdarzyły się sytuacje spontanicznego wzajemnego uzupełniania się zespołu względem założonych funkcji oraz że rozszerzenie działań edukacyjnych wywołało pozytywny efekt „kuli śnieżnej” – więcej ludzi zaczęło interesować się tematami, na które pragnęli zwrócić uwagę.

Na koniec warto również odnieść się w tym obszarze do wyników wywiadów z przedstawicielami instytucji zaangażowanej we wdrażanie interwencji. Do dodatkowych, niespodziewanych efektów zaliczano m.in. pojawienie się nowych inicjatyw oddolnych – np. lokalne organizacje zainicjowały dodatkowe projekty, inspirowane wymianą, rozszerzając działalność o nowe obszary (np. kluby filmowe, grupy wolontariuszy). Udział w programach MDS często wywoływał efekt wielu nowych partnerstw – nauczyciele po wymianach nawiązywali kontakty z zagranicznymi kolegami i organizowali wspólne międzynarodowe projekty niezwiązane formalnie z MDS.

Podsumowanie

Program MDS przyniósł wyraźne efekty zarówno w wymiarze instytucjonalnym, jak i społecznym. W wielu ośrodkach poprawiła się infrastruktura – zmodernizowano przestrzeń, doposażono sale i zaplecze techniczne, co przełożyło się na podniesienie jakości oferty edukacyjnej. Równolegle wzmocniono kompetencje kadry poprzez szkolenia i wymianę doświadczeń, co umożliwiło rozwój nowych form pracy z młodzieżą i lepsze reagowanie na zmieniające się potrzeby.

Najsilniej odczuwalne efekty dotyczą uczestników. Udział w działaniach MDS sprzyja rozwojowi kompetencji społecznych, międzykulturowych i językowych, wzmacnia pewność siebie oraz otwartość na różnorodność. Projekty wpływają także na postawy obywatelskie i aktywność w społeczności lokalnej. Wiele wskazuje na trwałość tych rezultatów – uczestnicy deklarują długookresowe wykorzystanie zdobytych umiejętności, a nawiązane relacje często utrzymują się po zakończeniu projektów.

Program przyczynia się również do budowy i wzmocnienia sieci współpracy – zarówno na poziomie lokalnym, jak i międzynarodowym. MDS są postrzegane jako ważny element życia społecznego regionów, integrują środowiska lokalne z partnerami zagranicznymi i budują pozytywny wizerunek miejscowości. Efekty te mają charakter nie tylko edukacyjny, lecz także społeczno-rozwojowy.

3.3. Analiza systemu instytucjonalnego w realizacji projektów³

Ocena procedur wdrażania programu w ramach przeprowadzonych wśród beneficjentów wywiadów grupowych była generalnie pozytywna. Podkreślano przejrzystość regulaminów, jasność kryteriów, intuicyjność systemu oraz dobrą komunikację z opiekunami projektów i sprawność procesu podpisywania umów, a także relatywnie niewielkie obciążenie dokumentacyjne przy samym rozliczaniu. Jednocześnie pojawiły się pewne postulaty usprawnień. W jednym ze zgłaszanych problemów była sztywność budżetowa, tj. niemożność dokonywania nawet niewielkich przesunięć bez zgody i procedury aneksowania, co oceniano jako bardziej uciążliwe niż w innych programach, gdzie dopuszcza się elastyczność do określonego progu procentowego. W innym wątku pojawiła się potrzeba większej przewidywalności i płynności finansowania w pierwszych miesiącach roku – część organizacji rozpoczyna działania, zanim otrzyma środki, co zwiększa presję prefinansowania. Zgłaszano też pomysł umożliwienia przenoszenia niewykorzystanych środków na kolejny rok w ramach tej samej wieloletniej umowy, aby zmniejszyć stres związany z „oddawaniem” oszczędności i jednocześnie zabezpieczyć okres oczekiwania na kolejną transzę. Dodatkowo w jednym z wywiadów pojawił się postulat zróżnicowania zasad lub poziomu wsparcia w zależności od wielkości ośrodka (odmienne skale działania i odmienne „ciężary” wskaźnikowe).

Wnioski te potwierdzają również wnioski z wywiadów przeprowadzonych wśród przedstawicieli instytucji zaangażowanej we wdrażanie interwencji. Zaznaczano bowiem, że regulaminy konkursów, proces aplikowania i oceny wniosków oraz zasady rozliczania

---

³ W ramach rozdziału udzielono odpowiedzi na następujące pytania badawcze:

- Czy elementy systemu zarządzania i wdrażania Programu (np. regulaminy konkursów, zasady procesu aplikowania, kryteria oceny wniosków, proces oceny wniosków i podpisywania umów, ocena sprawozdań i rozliczanie projektów i inne) są dobrze przygotowane i adekwatne do specyfikacji projektów i beneficjentów?
- Czy należy wdrożyć usprawnienia lub alternatywne rozwiązania instytucjonalne w celu zapewnienia większej skuteczności i efektywności realizacji Programu? Jakie rozwiązania mogą przyczynić się do zwiększenia wydolności systemu instytucjonalnego?
- Jakie są główne bariery/ trudności w realizacji projektów z punktu widzenia beneficjentów? Jakie są główne bariery/trudności w realizacji projektów z punktu widzenia pracowników NIW-CRSO?
- Czy w systemie zarządzania i wdrażania Programu da się zidentyfikować „najsłabsze ogniwa” i/lub „wąskie gardła”? Jakie działania naprawcze należy zastosować w celu ich wyeliminowania?
- Które etapy „życia projektu” sprawiają największe trudności Beneficjentom, a które pracownikom NIW-CRSO? Z czego to wynika?
- W jakich kierunkach beneficjenci chcieliby rozwijać działalność swoich MDS? Jakie są pożądane skala i profil działalności MDS?
- W jakim stopniu zostały realizowane główne postulaty z wcześniejszych ewaluacji MDS? Czy nastąpił rozwój współpracy z instytucjami ze Wschodu (czy i w jaki sposób MDSy nawiązały współpracę z organizacjami ze Wschodu, z jakimi krajami, wpływ wojny na Ukrainie na rozwój tej współpracy). Czy doszło do otwarcie się na młodzież (jaki odsetek odbiorców zadania stanowi młodzież, jakie kursy i projekty cieszą się powodzeniem młodzieży?) Czy wystąpiło sieciowanie MDS?
- Czy w ocenie beneficjentów należałoby podjąć jakieś dodatkowe (względem dotychczasowego wsparcia w RPW MDS) działania, które mogłyby usprawnić i podnieść efektywność Programu?

projektów są w dużej mierze dobrze dostosowane do specyfiki samych MDS. Respondenci podkreślali klarowność kryteriów i wsparcie ze strony instytucji wdrażającej. Jednocześnie kilku z nich zauważyło, że procedury nadal bywają zbyt formalne dla małych stowarzyszeń (np. terminowe rozliczenia miesięczne), co może utrudniać płynne realizowanie zadań. Żaden z tej grupy badanych nie wskazał również istotnych niezgodności procedur z potrzebami MDS, choć sugerowano możliwość rozważenia elastyczniejszego harmonogramu rozliczeń, aby lepiej dostosować się do zmiennej dynamiki projektów kulturalnych.

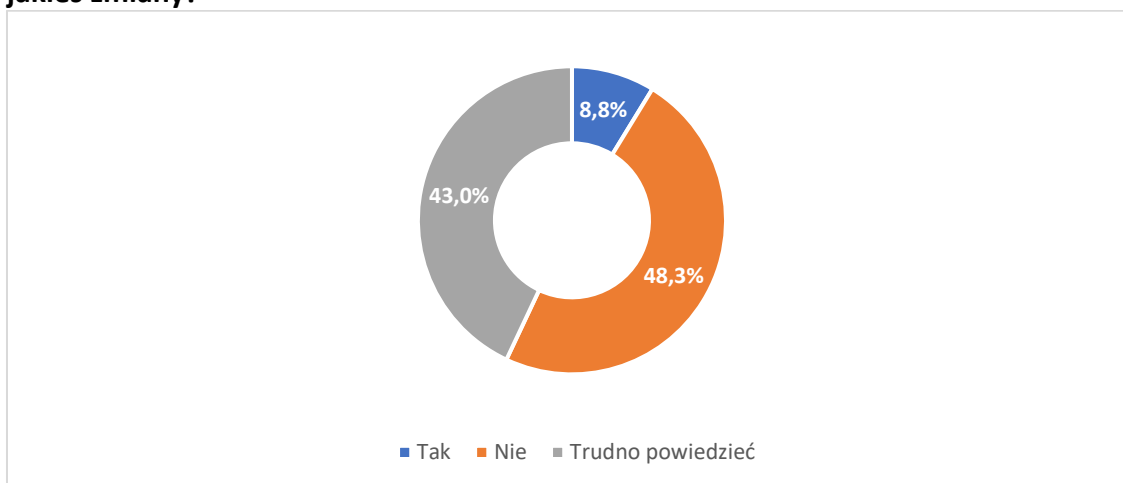
Jednocześnie wywiady grupowe pozwoliły zidentyfikować, że z perspektywy samych beneficjentów bariery i trudności realizacyjne po stronie administracyjnej opisywano najczęściej jako umiarkowane, przy czym często wprost stwierdzano brak większych problemów proceduralnych oraz sprawną realizację dzięki zaangażowanemu zespołowi. W przypadkach, gdzie wskazywano tego typu obciążenia, dotyczyły one przede wszystkim finansów (w tym relacji między skalą ośrodka a poziomem wsparcia) oraz nakładu pracy, gdyż przy wielu równoległych projektach trudność polegała na znalezieniu czasu i odpowiednich zasobów ludzkich (niekiedy kosztem dodatkowych godzin pracy).

Wszyscy beneficjenci biorący udział w wywiadach pogłębionych dobrze oceniali współpracę z NIW oraz z innymi podmiotami na szczeblu samorządowym i instytucjonalnym. Żaden z rozmówców nie wskazał poważniejszych problemów we współpracy z NIW -przeciwnie, komunikacja i wsparcie ze strony Instytutu oceniane były jako sprawne i pomocne. Również współpracę z władzami lokalnymi i innymi instytucjami beneficjenci postrzegają jako udaną. Jeden z badanych podał przykład partnerstwa z urzędem marszałkowskim przy organizacji dużego wydarzenia dla młodzieży i zaznaczył, że wspólne działania z uczelniami wyższymi (np. w ramach projektów Erasmus) są już od dawna elementem działalności MDS, obecnie poszerzanym o kolejne inicjatywy. Inny rozmówca wspominał, że choć większość działań realizował samodzielnie, to w razie potrzeby mógł liczyć na wsparcie samorządu – przykładowo nieodpłatne udostępnienie zasobów lokalowych – co znacząco ułatwiło przeprowadzenie niektórych przedsięwzięć. Ogólnie beneficjenci zgodnie oceniają, że współpraca z otoczeniem przebiega sprawnie, opiera się często na już istniejących relacjach (wzmacnianych dzięki Programowi) i sprzyja realizacji celów MDS.

Odpowiedzi respondentów badania ankietowego wskazują, że większość beneficjentów nie identyfikuje wyraźnej potrzeby wprowadzania zmian w przyszłych działaniach międzynarodowych domów spotkań lub ma trudność z jednoznaczną oceną w tym zakresie. Brak potrzeby zmian zadeklarowało 48,3% badanych, a kolejne 43% wskazało odpowiedź „trudno powiedzieć”, co może świadczyć o ogólnie wysokim poziomie satysfakcji z dotychczasowej oferty MDS oraz o postrzeganiu jej jako adekwatnej do potrzeb uczestników.

Jednocześnie 8,8% respondentów wskazało na konieczność wprowadzenia zmian, formułując konkretne postulaty. Wśród nich pojawiła się potrzeba rozszerzenia formuły wymian młodzieżowych o wyjazdy zagraniczne, tak aby uczestnicy z Polski mogli brać udział w spotkaniach realizowanych bezpośrednio w innych krajach. Postulat ten wskazuje na oczekiwanie większej wzajemności i pogłębienia międzynarodowego wymiaru działań MDS. Drugim obszarem wymagającym, zdaniem badanych, modyfikacji, jest sposób prowadzenia komunikacji językowej podczas zajęć. Zwrócono uwagę, że nadmierna liczba tłumaczeń pomiędzy językami była uciążliwa i ograniczała dynamikę pracy, a jednocześnie zmniejszała możliwości samodzielnej komunikacji uczestników.

Wykres 9. Czy Pana/Pani zdaniem w przyszłych działaniach MDS należałoby wprowadzić jakieś zmiany?

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego CAWI/CATI z ostatecznymi beneficjentami działań międzynarodowych domów spotkań.

Wracając do wyników wywiadów grupowych z beneficjentami wskazać należy, że kierunki rozwoju MDS w przyszłości układały się w kilka powtarzalnych osi. Część odpowiedzi akcentowała utrzymanie i wzmocnienie profilu młodzieżowego oraz mocniejsze osadzenie MDS w działania organizacji prowadzącej, tak aby udział młodzieży przekładał się na rozwój wolontariatu i praktyczny kontakt z wyzwaniami społecznymi (w tym działania z grupami wymagającymi wsparcia). Inni badani wskazywali z kolei ambicję budowania regionalnego i międzynarodowego centrum dialogu, solidarności, mediacji i edukacji europejskiej/historycznej oraz rozwijania roli ośrodka jako miejsca szkoleń dla profesjonalistów. Kolejna oś rozwoju dotyczyła z kolei zdrowia psychicznego i rezyliencji - rozszerzania działań o elementy artystyczne i terapeutyczne (w tym praca z naturą, praca z ciałem, elementy oddechowe i aktywności fizyczne), a także rozwijania krytycznego myślenia i kompetencji w obszarze mediów i świata cyfrowego. W wypowiedziach pojawiała się

również chęć zwiększania skali działań międzynarodowych oraz budowania długofalowych partnerstw, które podnoszą jakość programów.

Badani beneficjenci zostali również poproszeni (w ramach wywiadów grupowych) o ocenę, na ile ich zdaniem przyjęte priorytety programowe oraz dotychczasowe rezultaty odpowiadają obecnym wyzwaniom społeczno-ekonomicznym. Respondenci najczęściej w tym obszarze wskazywali, że cele programu są na tyle uniwersalne i szeroko zdefiniowane, że pozostają aktualne mimo zmian społeczno-ekonomicznych i geopolitycznych. Wskazywano na wartość pracy międzynarodowej i międzykulturowej, solidarności, edukacji obywatelskiej i historycznej oraz budowania zdolności do rozumienia odmienności jako kompetencji potrzebnych w czasach pełnych wyzwań. Równolegle pojawiały się sugestie w zakresie postawienia odpowiednich akcentów, tj. silniejszy nacisk na zdrowie psychiczne (zwłaszcza w kontekście pracy z młodzieżą z Ukrainy) oraz szersze upowszechnianie metod edukacji pozaformalnej, które – w ocenie respondentów – nie zawsze są rozumiane i uznawane w różnych instytucjach. Zaproponowano również potrzebę wydzielenia środków na promocję działalności MDS i budowania świadomości społeczności lokalnych co do tego, jakimi metodami i po co właściwie pracują tego rodzaju ośrodki. Pojawiła się ponadto obserwacja o istotnej potrzebie warsztatów kompetencji obywatelskich szczególnie wśród młodzieży z mniejszych miejscowości.

Również przedstawiciele NIW-CRSO w prowadzonych wywiadach potwierdzili, że ich zdaniem obecne priorytety Programu MDS i osiągnięte rezultaty są dobrze dopasowane do aktualnych wyzwań społecznych i ekonomicznych. Wskazywali oni, że cele takie jak promowanie współpracy międzynarodowej i wzmacnianie kompetencji młodzieży odpowiadają potrzebom zwiększania dialogu międzykulturowego oraz poprawy sytuacji edukacyjnej w zmieniającym się świecie. Jednak część osób sugerowała, że w dobie wzrostu nastrojów populistycznych i problemów migracyjnych warto byłoby położyć większy akcent na edukację antydyskryminacyjną czy nawiązywanie kontaktów z organizacjami ze Wschodu, by szerzyć porozumienie transgraniczne. Inni podkreślali przy tym, że priorytetów nie trzeba radykalnie zmieniać, ale warto je co jakiś czas uaktualniać – np. uwzględniając nowe wyzwania ekologiczne czy cyfrowe w programach MDS.

Warto w tym miejscu podkreślić również, że na sprawność systemu instytucjonalnego po części wpływają też dotychczas zrealizowane usprawnienia. Jak potwierdziły wyniki wywiadów z przedstawicielami instytucji zaangażowanej we wdrażanie interwencji, większość rekomendacji z wcześniejszych ewaluacji została wdrożona. Uwzględniono m.in. propozycje dotyczące rozszerzenia szkoleń dla kadry, uproszczenia sprawozdawczości czy wsparcia promocyjnego dla małych MDS. Dotychczasowe zmiany w procedurach wewnętrznych

organizacji oraz działania korygujące – takie jak dodatkowe konsultacje z nowymi beneficjentami – odpowiadają na główne wnioski z poprzednich analiz programu.

Podsumowanie

System instytucjonalny wdrażania Programu MDS jest oceniany jako zasadniczo stabilny i funkcjonalny. Współpraca z instytucją zarządzającą przebiega prawidłowo, a beneficjenci doceniają dostępność wsparcia merytorycznego oraz jasność podstawowych zasad konkursowych. Większość respondentów nie wskazuje na istotne bariery formalne utrudniające udział w Programie.

Jednocześnie zidentyfikowano obszary wymagające usprawnienia. Największe trudności dotyczą etapu przygotowania wniosków oraz rozliczania projektów. Procedury finansowe i sprawozdawcze są postrzegane jako czasochłonne i wymagające, szczególnie dla mniejszych organizacji dysponujących ograniczonym personelem. Opóźnienia w przekazywaniu środków dodatkowo komplikują zarządzanie finansowe projektów.

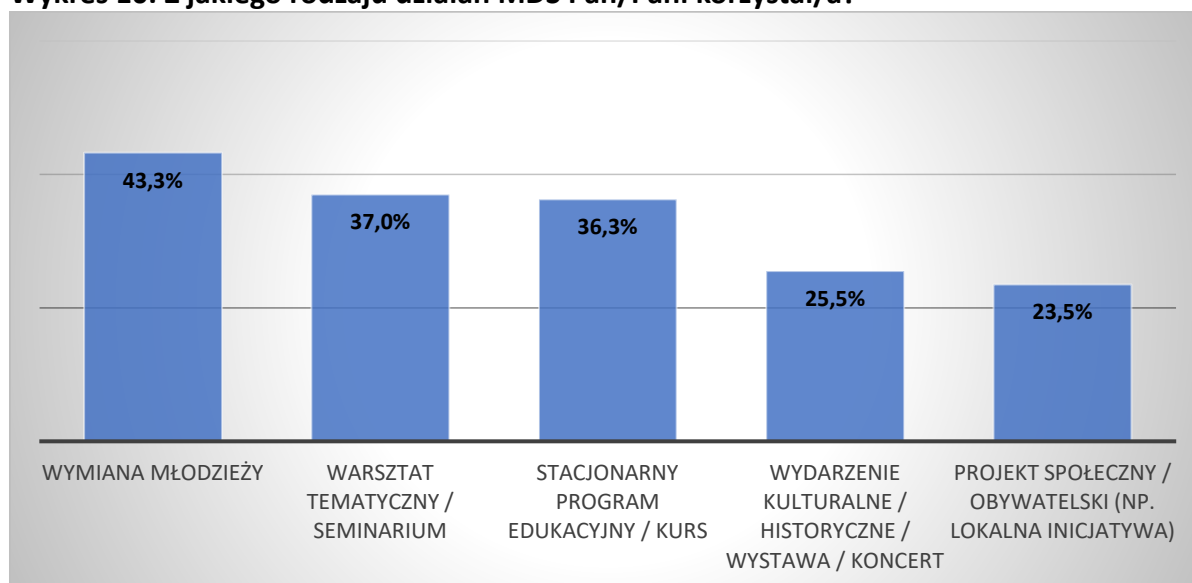
Z perspektywy instytucjonalnej istotne jest dalsze upraszczanie procedur, zwiększenie elastyczności w zarządzaniu budżetem oraz rozwój wsparcia szkoleniowo-doradczego. Pomimo wskazanych trudności system nie stanowi bariery dla osiągnięcia rezultatów, lecz jego optymalizacja mogłaby zwiększyć efektywność i odciążyć zarówno beneficjentów, jak i instytucję zarządzającą.

3.4. Analiza odbioru działań MDS przez ich uczestników⁴

Wyniki badania wskazują na wyraźną dominację wymian młodzieżowych jako głównej formy aktywności realizowanej przez międzynarodowe domy spotkań. Z tej formy skorzystało 43,3% respondentów, co potwierdza jej kluczowe znaczenie w ofercie MDS oraz największą rozpoznawalność wśród ostatecznych beneficjentów. Wymiany młodzieżowe stanowią zatem podstawowy punkt kontaktu uczestników z działalnością domów spotkań.

Jednocześnie 37% respondentów brało udział w warsztatach tematycznych i seminariach, a 36,3% w stacjonarnym programie edukacyjnym/kursie, co wskazuje na umiarkowane, lecz stabilne zainteresowanie działaniami o bardziej pogłębionym charakterze edukacyjnym. Z kolei projekty społeczne i obywatelskie oraz wydarzenia kulturalne i historyczne miały charakter wyraźnie uzupełniający – uczestniczyła w nich ok. jedna czwarta badanych.

Wykres 10. Z jakiego rodzaju działań MDS Pan/Pani korzystał/a?

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego CAWI/CATI z ostatecznymi beneficjentami działań międzynarodowych domów spotkań.

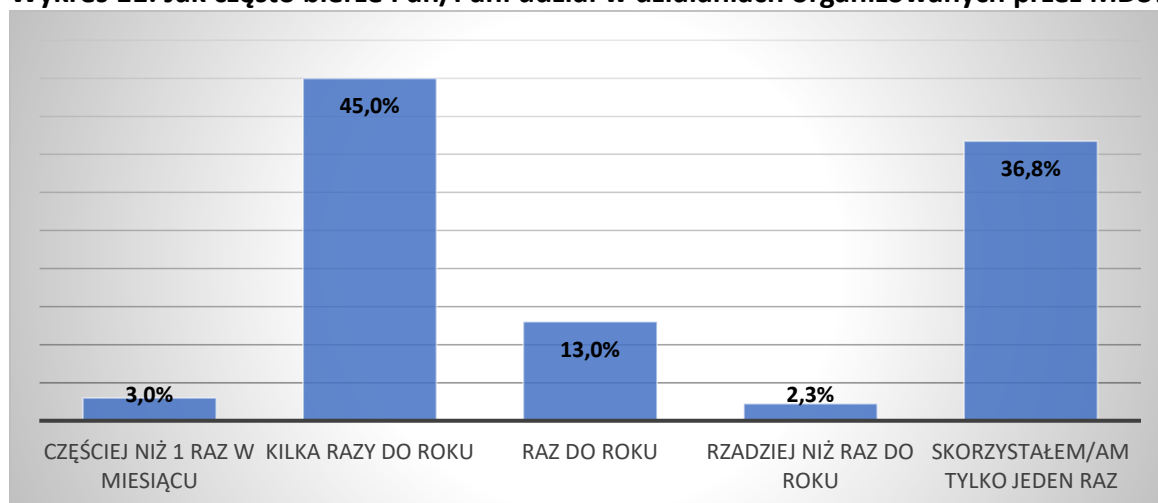
⁴ W ramach rozdziału udzielono odpowiedzi na następujące pytania badawcze:

- Kto i jak często korzysta z oferty międzynarodowych domów spotkań? Jaka jest sytuacja młodzieży biorącej udział w wymianach w ramach MDS? Jakie są bariery uczestnictwa/pobytu w MDS? Skąd pochodzą goście MDS? Czy i w jaki sposób odbywa się rekrutacja do pobytu i uczestnictwa w działaniach MDS?
- Jakie wartości dodane niesienie odbiorcom uczestnictwo w działaniach międzynarodowych domów spotkań? Jak obecność MDS wpływa na społeczność lokalną i region?
- Jak uczestnicy działań MDS oceniają ofertę kursów/szkoleń? Czy jest ona dla nich atrakcyjna? Czy wiedza i doświadczenie zdobyte dzięki partycypacji w działaniach MDS jest wykorzystywana w życiu codziennym odbiorców? Czy uczestnictwo ma charakter cykliczny/regularny?

Analiza częstotliwości udziału w działaniach organizowanych przez międzynarodowe domy spotkań wskazuje na zróżnicowany poziom zaangażowania uczestników. Największa grupa respondentów, obejmująca 45%, deklaruje uczestnictwo kilka razy w roku, co świadczy o istnieniu grona stałych odbiorców, regularnie korzystających z oferty MDS. Można to interpretować jako efekt atrakcyjności działań oraz ich adekwatności do potrzeb tej części beneficjentów.

Jednocześnie 36,8% badanych wskazało, że skorzystało z działań MDS tylko jeden raz. Wynik ten wskazuje, że dla istotnej części uczestników kontakt z MDS ma charakter jednorazowy. Udział raz do roku zadeklarowało 13% respondentów, co plasuje tę grupę pomiędzy beneficjentami okazjonalnymi a bardziej regularnymi.

Wykres 11. Jak często bierze Pan/Pani udział w działaniach organizowanych przez MDS?

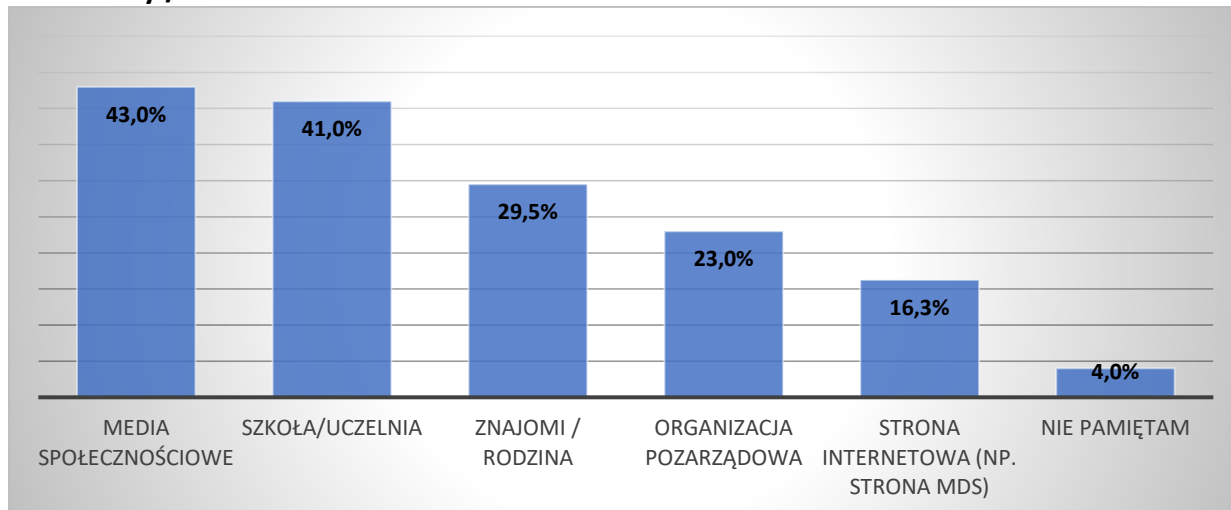

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego CAWI/CATI z ostatecznymi beneficjentami działań międzynarodowych domów spotkań.

Wyniki badania ankietowego wskazują, że kluczowym kanałem informowania o działaniach międzynarodowych domów spotkań są media społecznościowe – wariant ten wskazało aż 43% badanych. Jednocześnie aż 41% respondentów dowiedziało się o ofercie MDS za pośrednictwem szkoły lub uczelni, co potwierdza centralną rolę systemu edukacji w rekrutacji uczestników i upowszechnianiu informacji o działaniach międzynarodowych. Wynik ten sugeruje, że współpraca MDS z placówkami edukacyjnymi stanowi jeden z najskuteczniejszych mechanizmów docierania do potencjalnych beneficjentów.

Pozostałe źródła informacji miały mniejsze znaczenie, niemniej stosunkowo istotna okazuje się również tzw. poczta pantoflowa – na informacje od znajomych i rodziny wskazało bowiem blisko 30% badanych.

Wykres 12. Jak dowiedział/a się Pan/Pani o działaniach MDS, w których Pan/Pani uczestniczył/a?

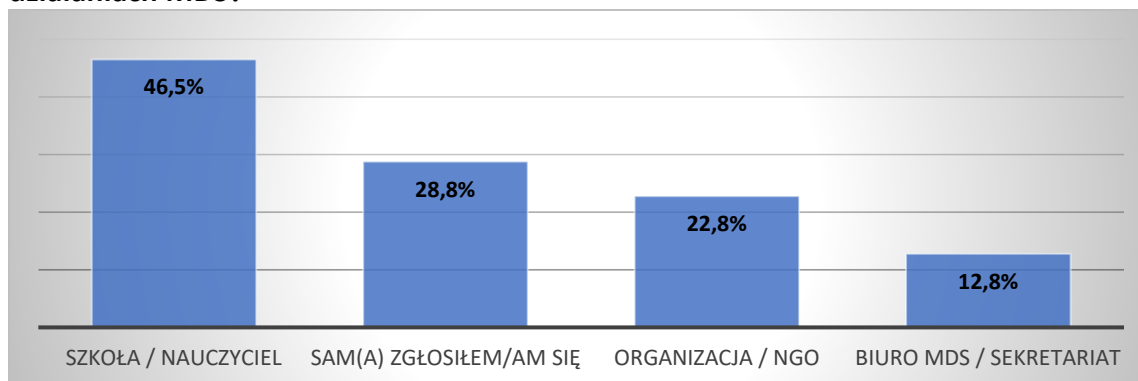

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego CAWI/CATI z ostatecznymi beneficjentami działań międzynarodowych domów spotkań.

Analiza odpowiedzi dotyczących rekrutacji i wsparcia w zgłoszeniu udziału w działaniach międzynarodowych domów spotkań pokazuje wyraźną dominację szkół i nauczycieli w tym procesie. Aż 46,5% respondentów wskazało, że to szkoła lub nauczyciel prowadził rekrutację lub pomagał w zgłoszeniu, co potwierdza kluczową rolę środowiska edukacyjnego nie tylko w informowaniu o ofercie MDS, lecz także w aktywnym pośredniczeniu w dostępie do działań. Wynik ten wskazuje na silne osadzenie MDS w systemie edukacji formalnej oraz na znaczenie nauczycieli jako pośredników i animatorów udziału.

Rzadziej beneficjenci zgłaszali się samodzielnie – taką odpowiedź wybrało 28,8% badanych. Jeszcze niższe znaczenie w procesie rekrutacji miały organizacje pozarządowe oraz biuro lub sekretariat MDS, wskazane kolejno przez 22,8% oraz 12,8% respondentów.

Wykres 13. Kto prowadził rekrutację lub pomoc w zgłoszeniu Pana/Pani udziału w działaniach MDS?

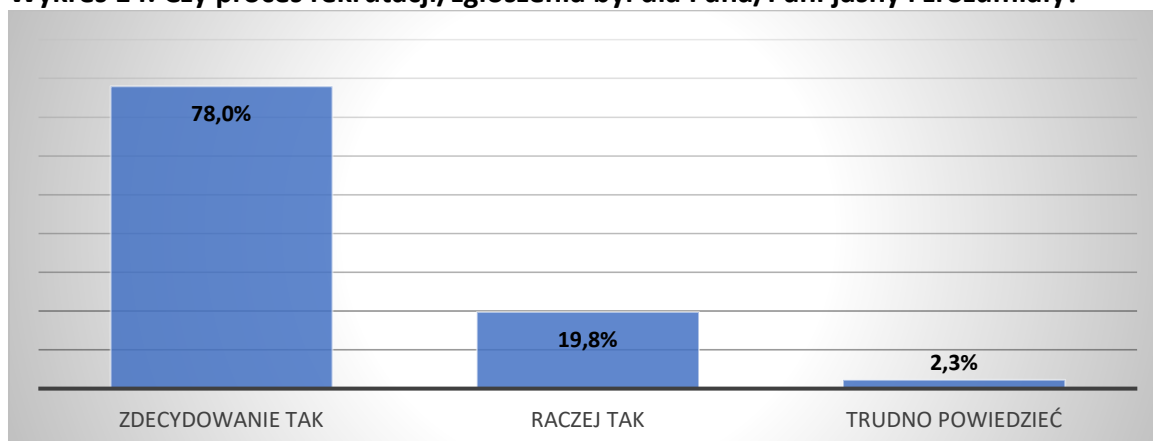

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego CAWI/CATI z ostatecznymi beneficjentami działań międzynarodowych domów spotkań.

Wyniki badania jednoznacznie wskazują na bardzo wysoką ocenę przejrzystości procesu rekrutacji i zgłoszenia do działań międzynarodowych domów spotkań. Zdecydowana większość respondentów, 78%, oceniła ten proces jako zdecydowanie jasny i zrozumiały, co świadczy o jego dobrej organizacji oraz skutecznym przekazywaniu informacji uczestnikom. Kolejne 19,8% badanych również wyraziło ocenę pozytywną, wskazując odpowiedź „raczej tak”.

Brak odpowiedzi negatywnych sugeruje, że proces rekrutacji nie stanowił bariery w dostępie do działań MDS, niezależnie od kanału zgłoszenia. Wyniki te są spójne z silną rolą szkół i nauczycieli w pośredniczeniu w rekrutacji, co mogło dodatkowo zwiększać poczucie klarowności procedur po stronie beneficjentów.

Wykres 14. Czy proces rekrutacji/zgłoszenia był dla Pana/Pani jasny i zrozumiały?

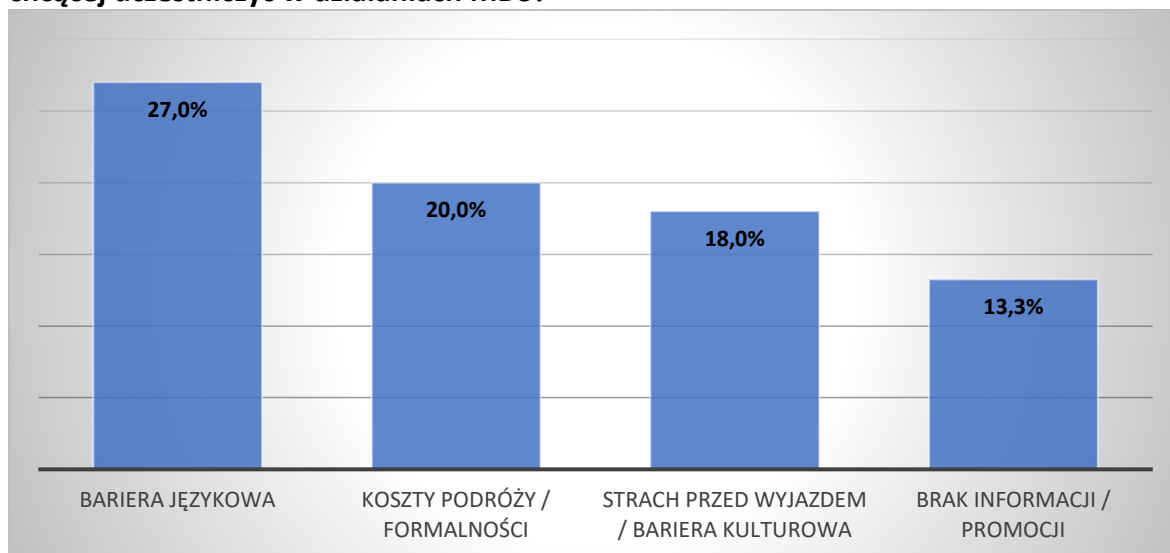
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego CAWI/CATI z ostatecznymi beneficjentami działań międzynarodowych domów spotkań.

Kwestia rekrutacji podjęta została również w ramach wywiadów pogłębionych prowadzonych na potrzeby case study. Metody rekrutacji uczestników zdaniem badanych beneficjentów opierały się głównie na współpracy z lokalnymi szkołami, władzami oświatowymi i organizacjami pozarządowymi. Wskazywano, że domy spotkań wykorzystują kontakty z placówkami edukacyjnymi (szkoły podstawowe, średnie, niekiedy uczelnie) oraz media społecznościowe i sieci absolwentów. Jak zaznaczano, uczestnicy pochodzą przede wszystkim z regionu (lokalni uczniowie i studenci), ale również zdarzają się grupy z innych części Polski czy z zagranicy, zwłaszcza w programach o charakterze międzynarodowym. Badani zaznaczali, że projektom nie towarzyszyły istotne trudności w pozyskiwaniu grup docelowych – współpraca ze szkołami i brak konieczności ponoszenia kosztów przez uczestników (bezpłatne wyjazdy, warsztaty) bardzo bowiem ułatwiały rekrutację.

Analiza opinii respondentów badania ankietowego na temat barier utrudniających młodzieży zagranicznej udział w działaniach międzynarodowych domów spotkań wskazuje na zróżnicowany, lecz wyraźnie zarysowany katalog przeszkód. Najczęściej wskazywaną barierą była bariera językowa, wymieniona przez 27% badanych, co podkreśla znaczenie kompetencji językowych jako kluczowego czynnika warunkującego komfort i gotowość do udziału w międzynarodowych formach aktywności. Może to oznaczać, że mimo międzynarodowego charakteru MDS, obawy związane z komunikacją nadal stanowią istotne ograniczenie dla części potencjalnych uczestników.

Na barierę w postaci kosztów podróży i formalności wskazał co piąty badany, natomiast dla 18% respondentów istotny był strach przed wyjazdem oraz bariera kulturowa. Stosunkowo najrzadziej wskazywano brak informacji/promocji (13,3%). Wyniki te pokazują więc, że trudności mają nie tylko wymiar praktyczny i organizacyjny, ale również informacyjny i psychospołeczny.

Wykres 15. Jakie bariery uważa Pan/Pani za najistotniejsze dla młodzieży zagranicznej chcącej uczestniczyć w działaniach MDS?

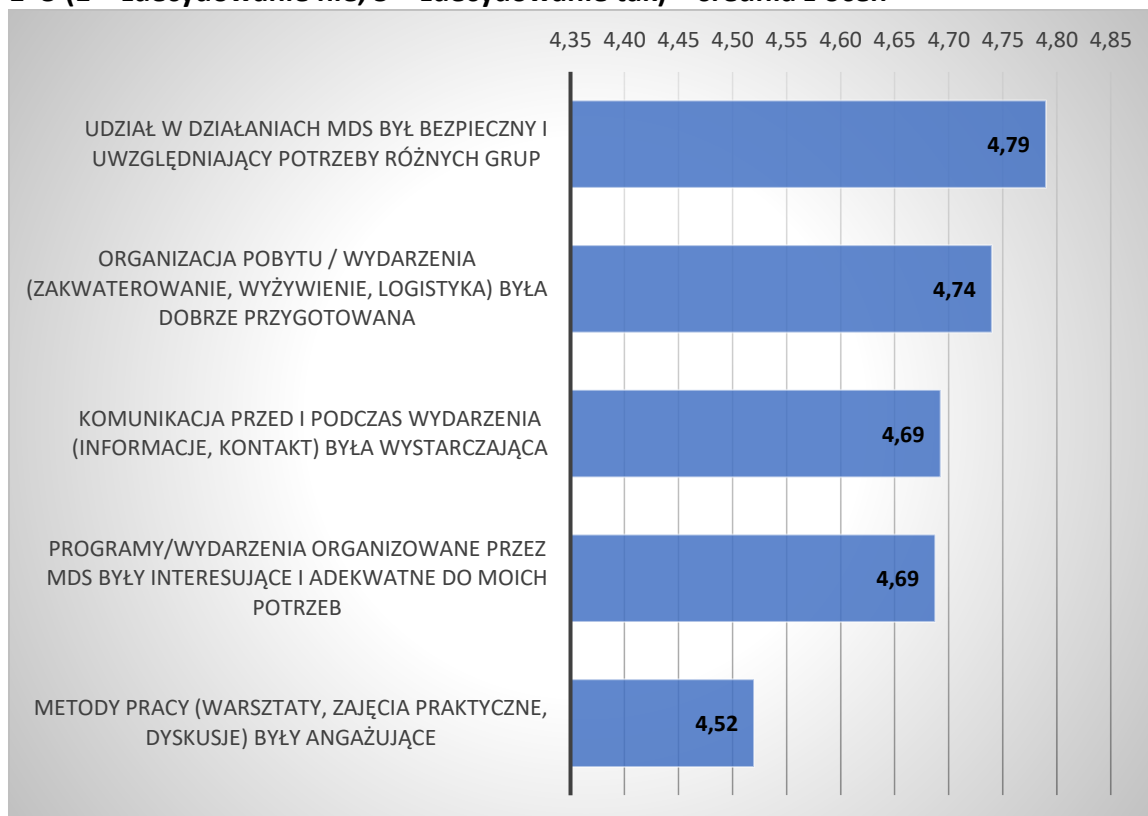

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego CAWI/CATI z ostatecznymi beneficjentami działań międzynarodowych domów spotkań.

Oceny respondentów dotyczące działalności międzynarodowych domów spotkań są jednoznacznie bardzo wysokie we wszystkich analizowanych obszarach, co świadczy o wysokiej jakości realizowanych działań z perspektywy ostatecznych beneficjentów. Najwyżej oceniono bezpieczeństwo udziału w działaniach MDS oraz uwzględnianie potrzeb różnych grup, co znalazło odzwierciedlenie w średniej ocenie 4,79. Taki rezultat wskazuje, że uczestnicy postrzegają MDS jako przestrzeń bezpieczną i inkluzywną, sprzyjającą udziałowi osób o zróżnicowanych potrzebach i doświadczeniach.

Bardzo wysoko oceniono również organizację pobytu i wydarzeń, obejmującą zakwaterowanie, wyżywienie oraz logistykę, która uzyskała średnią ocenę 4,74. Wynik ten potwierdza bardzo dobre przygotowanie organizacyjne MDS oraz skuteczność w zarządzaniu aspektami technicznymi i operacyjnymi, które mają kluczowe znaczenie dla komfortu uczestników. Wysoka średnia ocen przypadła również na komunikację oraz samą atrakcyjność wydarzeń. Stosunkowo najłabiej oceniono przyjęte metody pracy, lecz i w tym przypadku średnia ocen była stosunkowo wysoka (4,52).

Wykres 16. Proszę ocenić poniższe stwierdzenia odnoszące się do działalności MDS na skali 1–5 (1 = zdecydowanie nie, 5 = zdecydowanie tak) – średnia z ocen

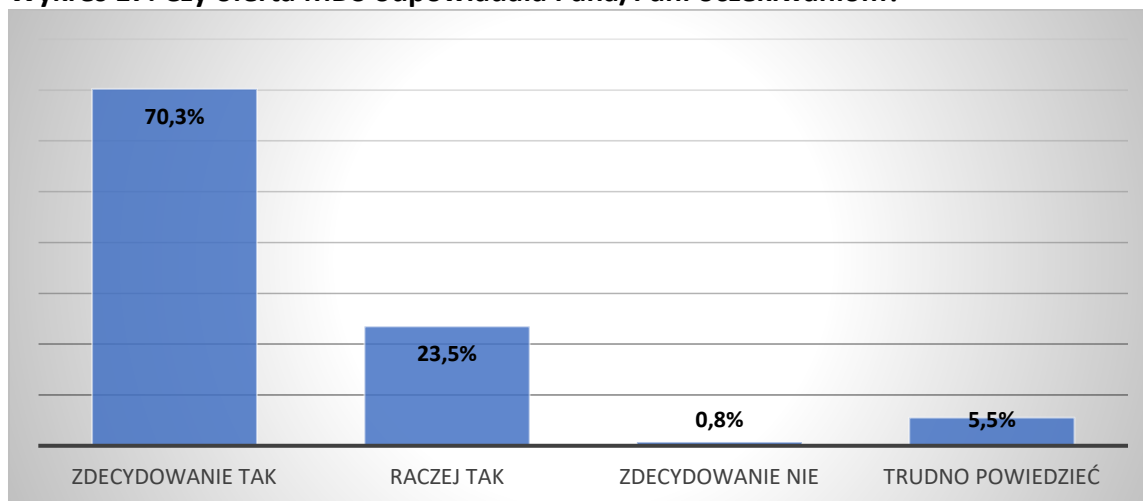

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego CAWI/CATI z ostatecznymi beneficjentami działań międzynarodowych domów spotkań.

Odpowiedzi respondentów wskazują na pełną zgodność oferty międzynarodowych domów spotkań z oczekiwaniami beneficjentów. Zdecydowana większość badanych, 70,3%, oceniła, że oferta MDS zdecydowanie spełniła ich oczekiwania, co świadczy o bardzo wysokim poziomie satysfakcji z udziału w działaniach. Kolejne 23,5% respondentów również wyraziło ocenę pozytywną, wskazując odpowiedź „raczej tak”.

Marginalny udział odpowiedzi negatywnych (zaledwie 0,8%) sugeruje, że oferta MDS jest dobrze dopasowana do potrzeb i motywacji uczestników oraz spójna z informacjami przekazywanymi na etapie rekrutacji.

Wykres 17. Czy oferta MDS odpowiadała Pana/Pani oczekiwaniom?

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego CAWI/CATI z ostatecznymi beneficjentami działań międzynarodowych domów spotkań.

W kontekście przyświecających niniejszemu rozdziałowi pytań badawczych należy również przeanalizować wyniki badań jakościowych, które w znacznej mierze potwierdzają jednak zarys wniosków wynikających z przeanalizowanych wyników ankietyzacji. Wywiady grupowe przeprowadzone z beneficjentami wsparcia potwierdziły bowiem, że osoby zainteresowane udziałem w działaniach MDS najczęściej napotykały bariery o charakterze językowym, tj. w postaci trudności w swobodnym porozumiewaniu się w języku roboczym (wypowiedzi sugerują przy tym częstą dysproporcję między rozumieniem a mówieniem). Problem ten szczególnie utrudniał szybką integrację na początku wsparcia. Bariera ta łączy się często z ograniczeniem długości programu - czterodniowy format był oceniany jako zbyt krótki, aby młodsza młodzież zdążyła przełamać dystans i zacząć swobodnie współpracować. Na problem ten próbowano przeciwdziałać m.in. poprzez dobór formuły pracy do kompetencji językowych (wstępna diagnoza poziomu językowego, decyzja o wsparciu tłumacza albo prowadzeniu programu w jednym języku), wykorzystywanie osób z grupy do pomocy w tłumaczeniu, a także tworzenie bezpiecznego środowiska, które zachęcało do przełamywania niepewności.

Równoległe zdaniem beneficjentów pojawiały się bariery finansowe, determinujące niekiedy ograniczanie kosztów po stronie uczestnika. Oddzielnym, mocno zaznaczonym wątkiem było niskie rozpowszechnienie samej idei MDS w Polsce i związany z tym „deficyt rozpoznawalności” jako bariera wejścia. W odpowiedziach pojawiały się również ograniczenia czasowe opiekunów (zwłaszcza nauczycieli) i konieczność dostosowania się do kalendarza szkolnego. W części wypowiedzi wskazywano także na czynniki wynikające z kontekstu

geopolitycznego, tzn. obawy partnerów, utrudnienia planowania i logistyki oraz – w przypadku pracy z młodzieżą z doświadczeniem wojny – trudność w wejściu w integrację i odpoczynek z powodu stresu i traumatyzacji.

Do kwestii napotykaných barier odniesiono się również w trakcie wywiadów z beneficjentami prowadzonymi na potrzeby studium przypadku - wskazywano przede wszystkim na bariery organizacyjne i finansowe. Na pierwszym miejscu pojawiał się niedobór środków – zarówno u samych uczestników (brak funduszy na wyjazdy czy materiały), jak i u organizacji (co ogranicza możliwość zatrudnienia dodatkowej kadry czy realizację wszystkich pomysłów). Zauważono również bariery administracyjne (zwłaszcza przy współpracy z placówkami szkolnymi), a przy projektach międzynarodowych – barierę językową. Jeden z rozmówców zwrócił uwagę, że przy grupach mieszanych język barierą nie jest (często porozumiewają się bowiem po angielsku), ale jednak zawsze zdarzają się osoby, które unikają udziału z powodu braku swobody językowej. Kolejną grupą ograniczeń mogą być czynniki logistyczne – jeśli projekt odbywa się daleko od miejsca zamieszkania uczestnika, niektóre osoby mogą zrezygnować. W praktyce jednak badani stwierdzali, że aktywnie starali się łagodzić bariery (np. organizowali dowóz, zapewniali nocleg czy catering, omawiali program z nauczycielami) – co zmniejszało wpływ tego rodzaju trudności.

Podsumowanie

Odbiór działań MDS wśród uczestników jest zdecydowanie pozytywny. Zdecydowana większość badanych nie napotkała istotnych trudności w trakcie udziału w projektach, a proces rekrutacji i organizacja działań oceniane są jako przejrzyste i dobrze przygotowane. Ewentualne bariery mają charakter incydentalny i dotyczą głównie zobowiązań szkolnych lub zawodowych.

Uczestnicy najczęściej wskazują na rozwój kompetencji miękkich, poszerzenie sieci kontaktów międzynarodowych, wzrost pewności siebie oraz poprawę umiejętności językowych. Znaczna część badanych deklaruje, że wykorzystuje zdobyte umiejętności w codziennym życiu, co potwierdza praktyczny wymiar wsparcia.

MDS są również postrzegane jako czynnik pozytywnie wpływający na społeczności lokalne. Uczestnicy dostrzegają ich rolę w integracji, promocji regionu oraz tworzeniu przestrzeni dialogu międzykulturowego. W efekcie Program nie tylko realizuje cele edukacyjne, lecz także wzmacnia kapitał społeczny i aktywność obywatelską na poziomie lokalnym.

4. Wnioski i rekomendacje

Tabela 3. Wnioski i rekomendacje

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin
1.	Z analizy wynika potrzeba wzmocnienia wsparcia instytucjonalnego dla zespołów MDS, zwłaszcza działających w mniejszych ośrodkach. Beneficjenci wskazywali, że dodatkowe szkolenia kadry MDS mogłyby zwiększyć efektywność realizacji projektów.	Wskazane jest rozważenie organizacji dodatkowych szkoleń dla pracowników MDS (np. w formie webinarów lub poradników online).	NIW-CRSO	Rozważenie możliwości przeprowadzenia dodatkowych szkoleń online dla pracowników MDS (sugerowana forma webinaru, wraz z umieszczeniem nagrania w internecie na potrzeby skorzystania przez kolejne podmioty w przyszłości). Sugeruje się szczególne uwzględnienie kwestii skierowanych do początkujących, mniejszych podmiotów, nieposiadających doświadczenia w aplikowaniu i rozliczaniu tego rodzaju projektów.	IV kwartał 2026 r.

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin
2.	<p>Obserwuje się ograniczoną promocję działań MDS w lokalnych społecznościach, co uwarunkowane jest w dużej mierze brakiem środków na tego typu działania. Wpływa to na niską rozpoznawalność idei działalności prowadzonych przez MDS wśród lokalnych społeczności i potencjalnie ogranicza również możliwości prowadzenia efektywnej rekrutacji uczestników dla realizowanych działań. Zgodnie z zapisami regulaminu dotyczącego analizowanej interwencji w kategorii kosztów merytorycznych (uwzględniających koszty promocji) nie określono limitów w tym obszarze. Ograniczone działania w zakresie promocji wynikają tym</p>	<p>Zaleca się uwzględnienie kwestii istotności tego rodzaju działań w trakcie przyszłych szkoleń dla wnioskodawców. Jednocześnie dążyć należy do wzmocnienia działań promocyjnych programu i działalności MDS oraz prowadzenia szerszych działań informacyjnych na poziomie całego programu, w tym promowania korzyści z działalności MDS oraz realizowania wspólnej promocji sieci MDS.</p>	NIW-CRSO	<p>Rozważenie przez NIW-CRSO uwzględnienia kwestii znaczenia działań promocyjnych w trakcie przyszłych szkoleń i spotkań informacyjnych dla wnioskodawców, w szczególności poprzez poparcie tego stanowiska wynikami przeprowadzonej (niniejszej) ewaluacji. Przygotowanie wspólnych materiałów promocyjnych, prowadzenie szerszych działań informacyjnych na poziomie programu, wypracowanie wspólnych standardów promocji i komunikacji oraz</p>	IV kwartał 2026 r.

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin
	<p>samym z decyzji beneficjentów, którzy (jak wykazała ewaluacja) dostrzegają jednak trudności wynikające z niskiej rozpoznawalności idei działalności MDS.</p>			<p>wspólnych działań promocyjnych MDS.</p>	
3.	<p>Zidentyfikowano, że sztywne terminy rozliczeń projektów MDS utrudniają wprowadzanie drobnych korekt. Jak zauważali badani, procedury bywają zbyt formalne, szczególnie dla małych stowarzyszeń (np. terminowe rozliczenia miesięczne), co może utrudniać płynne realizowanie zadań. Badania wykazały, że organizacje podejmowały działania zgodnie z planem, lecz niekiedy musiały w takiej sytuacji zabezpieczać płynność</p>	<p>W związku ze zidentyfikowanymi trudnościami wynikającymi ze sztywnych terminów rozliczeń oraz formalnego charakteru procedur, zasadne wydaje się rozważenie przez NIW-CRSO uproszczenia procedur rozliczeń i zwiększenia elastyczności realizacji projektów w zakresie możliwym do wprowadzenia</p>	NIW-CRSO	<p>Rozważenie możliwości wprowadzenia uproszczonej ścieżki dokonywania niewielkich przesunięć budżetowych bez konieczności każdorazowego aneksowania umowy. Wdrożenie mogłoby nastąpić poprzez doprecyzowanie zapisów w regulaminie konkursu lub w umowie z beneficjentem, ewentualnie poprzez opracowanie</p>	IV kwartał 2026 r.

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin
	finansową i prefinansować aktywności ze środków własnych. W trakcie badań zgłaszano w tym obszarze pomysł umożliwienia przenoszenia niewykorzystanych środków na kolejny rok w ramach tej samej wieloletniej umowy, aby zmniejszyć stres związany z „oddawaniem” oszczędności i jednocześnie zabezpieczyć okres oczekiwania na kolejną transzę.	w ramach obowiązujących przepisów.		wytycznych interpretacyjnych dla opiekunów projektów, tak aby możliwe było stosowanie bardziej proporcjonalnego podejścia wobec mniejszych podmiotów.	
4.	Analiza wykazała, że obecne wskaźniki programu nie uwzględniają w wystarczającym stopniu współpracy pomiędzy MDS. Obecnie wskaźniki, które określają projekty wspólne beneficjentów nie są miarodajne jako działania rzeczywiście integrujące środowisko.	Wprowadzenie zmian w systemie wskaźników w sposób uwzględniający współpracę pomiędzy MDS oraz wspólne projekty realizowane przez więcej niż jeden MDS.	NIW-CRSO	Rozważenie możliwości zmiany lub doprecyzowania definicji wskaźników dotyczących projektów realizowanych wspólnie i sposobu ich raportowania, wprowadzenie informacji o	IV kwartał 2026 r.

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin
	Są bowiem niekiedy traktowane jako wspólną aktywność MDS oraz innych organizacji pozarządowych.			współpracy między MDS w sprawozdawczości.	
5.	Konstrukcja programu nie uwzględnia w wystarczającym stopniu potrzeb MDS znajdujących się w fazie rozwoju pomiędzy nowymi a w pełni rozwiniętymi ośrodkami.	Rozważenie wprowadzenia dodatkowego mechanizmu wsparcia dla MDS znajdujących się w fazie rozwoju w celu zapewnienia trwałości rezultatów i dalszego rozwoju ośrodków.	NIW-CRSO	Analiza potrzeb MDS w różnych fazach rozwoju oraz przeanalizowanie możliwości przygotowania dodatkowej ścieżki wsparcia lub mechanizmu pomostowego.	IV kwartał 2026 r.
6.	Badania wykazały, że poziom finansowania programu może być niewystarczający w stosunku do potrzeb i utrudniać zapewnienie trwałości rezultatów programu.	Rozważenie zwiększenia środków na program lub wprowadzenia mechanizmu wspierającego trwałość funkcjonowania MDS przy jednoczesnym dążeniu do ich samodzielności.	NIW-CRSO	Analiza potrzeb finansowych MDS oraz rozważenie wprowadzenia mechanizmu możliwości wsparcia trwałości lub dalszego, stopniowego wsparcia dla rozwijających się ośrodków.	IV kwartał 2026 r.

Źródło: opracowanie własne.

5. Spis tabel i wykresów

Tabela 1. Wykaz skrótów	4
Tabela 2. Wartości wskaźników osiągniętych na podstawie sprawozdań beneficjentów w zestawieniu z wartościami docelowymi Programu	10
Tabela 3. Wnioski i rekomendacje	50
Wykres 1. Czy napotkał/a Pan/i na jakieś problemy podczas udziału w działaniach MDS?.....	17
Wykres 2. Jakie korzyści odczuł/a Pan/Pani dzięki udziałowi w działaniach MDS?	26
Wykres 3. Czy udział w działaniach MDS miał wpływ na Pana/Pani zaangażowanie w życie lokalnej społeczności?	27
Wykres 4. Czy uważa Pan/Pani, że obecność MDS w regionie przyczyniła się do poprawy sytuacji / jakości życia lokalnej społeczności?	28
Wykres 5. Jak często wykorzystuje Pan/Pani wiedzę / umiejętności zdobytą(-e) w MDS w codziennym życiu (praca, nauka, działalność społeczna)?	31
Wykres 6. Jak długo utrzymały się (lub utrzymują się) pozytywne efekty/korzyści z udziału w MDS?	32
Wykres 7. Czy uczestnictwo w MDS miało wpływ na Pana/Pani ścieżkę edukacyjną lub zawodową (np. zmiana kierunku studiów, zdobycie pracy, rozwój działalności społecznej)? .	32
Wykres 8. Czy udział w działaniach MDS przyniósł Panu/Pani jeszcze jakieś nieoczekiwane rezultaty (tzn. takich, których się Pan/Pani nie spodziewał/a)?	34
Wykres 9. Czy Pana/Pani zdaniem w przyszłych działaniach MDS należałoby wprowadzić jakieś zmiany?.....	38
Wykres 10. Z jakiego rodzaju działań MDS Pan/Pani korzystał/a?	41
Wykres 11. Jak często bierze Pan/Pani udział w działaniach organizowanych przez MDS?.....	42
Wykres 12. Jak dowiedział/a się Pan/Pani o działaniach MDS, w których Pan/Pani uczestniczył/a?	43
Wykres 13. Kto prowadził rekrutację lub pomoc w zgłoszeniu Pana/Pani udziału w działaniach MDS?	44
Wykres 14. Czy proces rekrutacji/zgłoszenia był dla Pana/Pani jasny i zrozumiały?	44
Wykres 15. Jakie bariery uważa Pan/Pani za najistotniejsze dla młodzieży zagranicznej chcącej uczestniczyć w działaniach MDS?	46
Wykres 16. Proszę ocenić poniższe stwierdzenia odnoszące się do działalności MDS na skali 1–5 (1 = zdecydowanie nie, 5 = zdecydowanie tak) – średnia z ocen	47
Wykres 17. Czy oferta MDS odpowiadała Pana/Pani oczekiwaniom?	48